Rapport betreffende de implementatie en uitvoering van de te nemen verbeteringen na bezoek CPT aan de Nederlandse Antillen en Aruba in juni 2007

- VOORTGANGSRAPPORTAGE -

MEI 2010

Mr.dr. J. de Lange
Prof.mr. P.C.Vegter

ALGEMEEN DEEL

1. Aanleiding
2. Aanpak en doelstelling
3. Vervolgrapportage
4. Informatieverstrekking
5. Bezoekprogramma
6. Afzonderlijke rapportage

BIJZONDER DEEL: DE NEDERLANDSE ANTILLEN

1. Enkele algemene bevindingen vooraf
2. Bevindingen per bezochte plaats van detentie

2.1 **Politiecellen**
2.1.1 Inleidende opmerkingen
2.1.2 Detenteomstandigheden: Barber, Rio Canario, Blok 1, Philipsburg, Kralendijk, Oranjestad, The Bottom
2.1.3 Mishandeling en waarborgen tegen mishandeling

2.1.4 Conclusie: bevindingen over politiecellen

2.2 **Vreemdelingendetentie**
2.2.1 Detentieomstandigheden

2.2.2 Conclusie: bevindingen over vreemdelingendetentie

2.3 **Penitentiaire inrichtingen**
Bon Futuro
2.3.1 Inleidende opmerkingen
2.3.2 Relatie inrichtingspersoneel met gedetineerden
2.3.3 Detentieomstandigheden
2.3.4 Regime
2.3.5 Personeel
2.3.6 Medische zorg
2.3.7 Riot team

Pointe Blanche
2.3.8 Bevindingen bezoek

Huis van bewaring Bonaire
2.3.9 Inleidende opmerkingen
2.3.10 Relatie inrichtingspersoneel met gedetineerden
2.3.11 Detentieomstandigheden
2.3.12 Regime
2.3.13 Personeel
2.3.14 Medische zorg

2.3.15 Conclusie: bevindingen over penitentiaire inrichtingen

2.4 **Samengevat: de voornaamste bevindingen op een rij**

Appendix I Lijst van geïnterviewde personen
Appendix II Lijst van bezochte plaatsen van detentie

ALGEMEEN DEEL

1. Aanleiding

In juni 2007 heeft het Europees Comité inzake de voorkoming van folteringen en onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing van de Raad van Europa (CPT) een bezoek gebracht aan inrichtingen en instellingen in de Nederlandse Antillen en Aruba. In december 2007 heeft het CPT rapport uitgebracht, waarbij een aantal ernstige tekortkomingen werd geconstateerd. Dit heeft geresulteerd in zeer kritische rapporten.[1] Op basis van de ontvangen rapporten heeft de Rijksministerraad op 18 januari 2008 besloten de Gouverneurs van beide landen te verzoeken halfjaarlijks te rapporteren over de implementatie en uitvoering van de te nemen verbeteringen.

2. Aanpak en doelstelling

Gelet op het feit dat aan beide Gouverneurs een identiek verzoek is gedaan en verder de problematiek vergelijkbaar is, is het wenselijk geacht dat de Gouverneurs in gezamenlijkheid uitvoering geven aan het verzoek. Op die wijze kunnen onderling vergelijkbare rapportages worden uitgebracht, waarbij gebruik gemaakt wordt van dezelfde standaarden en methoden.

Gelet op de impact van de rapportages, de vereiste deskundigheid en de hoeveelheid te verwachten werk, is ons gevraagd de Gouverneurs hierbij te ondersteunen.[2] De doelstelling van deze opdracht om de Gouverneurs te ondersteunen bij het opstellen van de rapportages luidt als volgt: het nauwlettend toezien op het implementeren van zodanige maatregelen in het gevangeniswezen door de landen, dat de geconstateerde problemen worden opgelost (*Kamerstukken II*, 2007/08, 24 587, nr. 245, p.14) en hierover halfjaarlijks te rapporteren.

3. Vervolgrapportage

Deze rapportage vormt een vervolg (*follow up*) van het onderzoek naar de implementatie en de uitvoering van de aanbevelingen van het CPT ter verbetering van de bestaande detentiesituatie in de Nederlandse Antillen en Aruba. In augustus 2008 is een zogenaamde *nulmeting* verricht. Die rapportage stond in direct verband met het CPT-rapport van 2007. In dat rapport werden onaanvaardbare detentieomstandigheden gesignaleerd en deed het CPT concrete aanbevelingen ter verbetering van de detentiesituatie. Zowel in augustus 2008 als in mei 2009 is bezien of en in hoeverre er een aanzet was tot verbetering. Steeds zijn de verschillende onderdelen in de rapportage afgesloten met bevindingen die als positief of als negatief konden worden gewaardeerd.[3]

De rapportage betreft vooral de uitvoeringspraktijk en beoogt zo feitelijk mogelijk te omschrijven wat de algemene stand van zaken is met betrekking tot de (justitiële) vrijheidsbeneming in beide landen. We hebben ons dus zo min mogelijk gewaagd aan oordelen en (juridische) kwalificaties. De lezer kan aan de hand van de overwegingen uit het CPT-rapport en onze bevindingen voldoende vaststellen wat de stand van zaken is. Voor deze aanpak is onder meer gekozen omdat opgepast moet worden de initiatieven die genomen worden en de aanzetten tot verbeteringen die bestaan niet te zeer worden

---

1 CPT/Inf (2008) 2, Netherlands. De bevindingen en aanbevelingen naar aanleiding van het bezoek aan de Nederlandse Antillen en Aruba zijn tezamen met die naar aanleiding van het bezoek aan Nederland in één document aan de Nederlandse autoriteiten gerapporteerd. Het rapport is te raadplegen via: www.cpt.coe.int.

2 Het onderzoek is gedaan door mr.dr. J. de Lange medewerker van het Wetenschappelijk Bureau van de Hoge Raad der Nederlanden en prof.mr. P.C.Vegter, advocaat-generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden tevens bijzonder hoogleraar penitentiair recht Radboud Universiteit Nijmegen. De eerste auteur promoveerde op 2 oktober 2008 op het proefschrift *Detentie genormeerd. Een onderzoek naar de betekenis van het CPT op de inrichting van vrijheidsbeneming in Nederland* (diss. Rotterdam), Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2008.

3 Beide rapporten zijn openbaar gemaakt: zie *Kamerstukken II*, 2008/2009, 31700 IV, nr. 34 en *Kamerstukken II*, 2008/2009, 31568, nr. 52.

doorkruist door onnodige discussie over gebruik van termen en kwalificaties. In die zin beoogt de rapportage neutraal te zijn en de feiten voor zich te laten spreken.

In de huidige rapportage wordt de stand van zaken gegeven na verloop van ongeveer acht maanden sinds het bezoek van mei 2009. In de Rijksministerraad is immers besloten tot periodieke rapportage en wel halfjaarlijks. Niet alleen feitelijke belemmeringen maakten dat het vervolgonderzoek niet na een termijn van zes maanden heeft plaatsgevonden. De onderzoekers hebben zich steeds op het standpunt gesteld dat zes maanden wel een krappe termijn is om verbetering te verwachten. Als gevolg daarvan zal een aantal aandachtspunten van het CPT in dit vervolgrapport niet of slechts in beperkte mate aan bod komen. Te denken valt aan de maximaal toelaatbare periode van opsluiting in politiecellen, maar ook aan waarborgen omtrent de toegang tot een raadsman en de notificatie van vrijheidsbeneming.

Het zal duidelijk zijn dat de huidige rapportage een momentopname is van de toestand van de cellen en bejegening van arrestanten en andere gedetineerden in eind februari 2010. Niet uit te sluiten valt dat er na ons bezoek wijzigingen worden doorgevoerd die meebrengen dat op het moment van verschijnen het rapport op één of meer punten is achterhaald. Het is bepaald gelukkig te noemen dat deze opmerking kan worden gemaakt. Daarmee wordt namelijk duidelijk dat er inderdaad sprake is van positieve ontwikkelingen door de goede en enthousiaste inzet van de bij detentie betrokken functionarissen. We benadrukken hiermee ook dat bij een aanzienlijk aantal bestuursambtenaren, alsmede bij politie en Justitie in het algemeen de wil bestaat om tot verbetering te komen. Als voorheen zijn echter de beschikbaarheid van (gekwalificeerd) personeel en de nodige middelen een belemmerende factor gebleken.

4. Informatieverstrekking

Ten behoeve van een gedegen voorbereiding is in december 2009 aan een aantal gesprekspartners een verzoek gedaan tot het doen toekomen van nadere informatie over de laatste stand van zaken met betrekking tot de verschillende vormen van vrijheidsbeneming op de Nederlandse Antillen en Aruba. Daarbij is specifiek gevraagd naar plannen, beleidsstukken, regelgeving of andere schriftelijke stukken waaruit kan worden afgeleid dat de zorg voor arrestanten en gedetineerden daadwerkelijk invulling wordt gegeven. Aan dit verzoek is ruimschoots gevolg gegeven en daarvoor zijn we de desbetreffende gesprekspartners zeer dankbaar. Naar onze mening biedt deze informatieverstrekking een waardevolle toevoeging aan de daadwerkelijke bezoeken aan plaatsen van detentie en de gesprekken met personen werkzaam op het terrein van de vrijheidsbeneming. Voor zover relevant zal in deze rapportage (al dan niet uitdrukkelijk) worden verwezen naar de verstrekte informatie.

Nadat een eerste concept van dit rapport in mei 2010 was tot stand gekomen, is dat concept verzonden aan een aantal sleutelfiguren op de Antillen en Aruba. Aan hen is de mogelijkheid gegeven om eventuele feitelijke onjuistheden te constateren en kanttekeningen te maken. Van deze mogelijkheid hebben een aantal betrokkenen gebruik gemaakt.

5. Bezoekprogramma

Om het veranderingsproces zo goed mogelijk in kaart te brengen is van 21 t/m 27 februari 2010 een bezoek gebracht aan verschillende plaatsen van detentie in de Nederlandse Antillen en Aruba. Er zijn onder meer politiecellencomplexen, penitentiaire inrichtingen en centra voor vreemdelingendetentie bezocht. Bij het opstellen van het bezoekprogramma zijn de door het CPT bezochte detentie-inrichtingen zoveel mogelijk als uitgangspunt genomen. Ten opzichte van het vorige bezoek zijn niet alle plaatsen van detentie aan een herhalingsbezoek onderworpen. Dit geldt bijvoorbeeld voor enkele politiecellencomplexen. Leidend daarbij is geweest of verwacht kon worden dat er wijzigingen waren opgetreden ten opzichte van de situatie van acht maanden eerder.

Voor de rapportage over de stand van zaken op Saba en Sint Eustatius is dankbaar gebruikt gemaakt van de verslaglegging van de bezoeken die de heren mr. A. Hoeneveld en mr.drs. L. Warnink in de

periode van 14 t/m 15 januari 2010 aflegden aan de verschillende plaatsen van detentie aldaar.[4] Opmerking verdient dat de plaatsen van detentie op Saba en Sint Eustatius geen deel uit maakten van het CPT-rapport.

Tijdens het bezoek is gesproken met verschillende personen, werkzaam op het terrein van de vrijheidsbeneming. Een overzicht van de bezochte plaatsen van detentie en de geïnterviewde personen is als appendix I achterin het rapport opgenomen.

6. Afzonderlijke rapportage

Nu het gaat om twee verschillende landen met eigen verantwoordelijkheid voor beleid en wetgeving op het terrein van de rechtshandhaving, wordt afzonderlijk aan de verantwoordelijke Gouverneur gerapporteerd. Het daadwerkelijke verslag (bijzonder deel) bestaat dan ook uit twee delen: één deel betreffende de Nederlandse Antillen, één deel betreffende Aruba.

In elk deel zal, na een korte weergave van de belangrijkste algemene conclusies, per bezochte detentie-inrichting worden uiteengezet of, en zo ja, welke veranderingen er sinds het vorige bezoek (nulmeting) hebben plaatsgevonden. Daarbij zal telkens aansluiting worden gezocht bij de specifieke aanbevelingen van het CPT terzake. Daar waar bezochte inrichtingen aan de orde zijn die in 2007 *niet* door het CPT zijn bezocht, zal in het verslag worden volstaan met een overzicht van de belangrijkste bevindingen daaromtrent.

4 Mr. A. Hoeneveld en mr.drs. L. Warnink zijn juridisch adviseur c.q. plaatsvervangend directeur van het Kabinet van de Gouverneur van de Nederlandse Antillen.

BIJZONDER DEEL

De Nederlandse Antillen

1. Enkele algemene bevindingen vooraf

Alvorens de afzonderlijke plaatsen van detentie aan de orde te stellen enkele algemene bevindingen.

Veel van hetgeen wij in eerdere rapportages als algemene bevinding hebben vermeld geldt nog onverkort. We beperken ons hier tot de specifieke bevindingen inzake ons derde bezoek.
Het bezoek vond plaats zeer kort na de val van het kabinet Balkenende. Dit betekende dat er (ook) in de Nederlandse Antillen onzekerheid bestond over de voortgang van de staatkundige hervorming. Belangrijke wetgeving in verband daarmee diende immers nog tot stand te worden gebracht en de vraag rees of en in hoeverre de wetgeving controversieel zou worden verklaard. Inmiddels is duidelijk dat de val van het kabinet het proces niet verstoort, maar ten tijde van ons bezoek was de sfeer anders. We meenden enige uit die onzekerheid voortkomende terughoudendheid ten aanzien van ons onderzoek te bespeuren, maar naar onze indruk heeft het niet belemmerend gewerkt.

Het achterwege blijven van belemmeringen heeft van doen met de omstandigheid dat we bij ons onderzoek de vruchten konden plukken van de inmiddels opgebouwde contacten. Op het terrein van de detentie hebben we inmiddels de gelegenheid gehad om velen te spreken en de contacten kenmerken zich steeds meer door openheid en bereidwilligheid om mee te werken. Die grote bereidwilligheid was ook al tot uiting gekomen omdat in enkele gevallen aan ons na het tweede bezoek ontwikkelingen zijn gemeld en incidenteel we ook werden geconsulteerd over de verenigbaarheid van concrete voornemens met de CPT normering. Het lijkt er op dat thans meer dan voorheen de normen van het CPT op het niveau van leidinggevenden bekendheid genieten en ook worden geaccepteerd. Dat is van eminent belang, omdat intrinsieke motivatie tot verandering en verbetering van detentieomstandigheden slechts tot stand zal komen wanneer de CPT normen worden beschouwd als eigen en betekenisvolle normen. Niet onvermeld mag blijven dat na ons eerste bezoek zowel in de Nederlandse Antillen als in Aruba een regeringswisseling heeft plaatsgevonden. Naar onze indruk hebben de ministers van Justitie zich snel in het CPT dossier ingewerkt en ze gaven er in onze gesprekken met hen blijk van het belang van dit dossier te zien.

Het accent lag in dit bezoek mede gelet op de korte duur van dit derde bezoek vooral op de detentieomstandigheden. Over maatregelen ter voorkoming van vernederende en onmenselijke behandeling zullen we daarom in deze derde rapportage geen afzonderlijke nieuwe bevindingen presenteren. We volstaan met een weergave onder 2.1.3 van eerdere bevindingen. Aantekening verdient wel dat er weliswaar dit maal door ons geen specifieke vragen over dit onderwerp zijn gesteld, maar dat ook spontane mededelingen van de kant van onze gesprekspartners niet zijn gedaan en er weinig duidelijke andere aanwijzingen zijn voor verbeteringen dan voornemens zoals deze in het nader te noemen uitvoeringsplan Bon Futuro op het terrein van bijvoorbeeld scholing en opleiding worden vermeld. In een volgend (noodzakelijk wat uitvoeriger) bezoek dienen beide aspecten meer in gelijke mate aan bod te komen. In dat kader verdient opmerking dat er aandacht dient zijn voor de inkadering van een vervolgbezoek. Immers door de wijziging van het staatkundig bestel is het de vraag of de regie nog in handen kan zijn van (het kabinet van) de gouverneur, omdat die als zodanig geen of op zijn minst een gewijzigde taak heeft.

Het is verheugend te kunnen constateren dat de verbeteringen een *'on going'* proces blijken te zijn. Zo is op het terrein van de hygiënische omstandigheden in en rond de cel sinds ons eerste bezoek duidelijk verbetering merkbaar. De in het tweede rapport reeds geconstateerde vooruitgang wordt vastgehouden en langzaam uitgebouwd. Te noemen zijn onder meer in dit verband het vrijwel voltooide nieuwe cellencomplex in Philipsburg (St. Maarten) en de in gang zijnde verbouwing van het cellencomplex te Barber. Moderne of gemoderniseerde faciliteiten zijn een basisvoorwaarde om hygiëne en zorg te kunnen realiseren. Na voltooiing zijn de meeste politiecellencomplexen op de Nederlandse Antillen uitgerust met een (alarm) belsysteem/communicatiesysteem vanuit de cel. Op St. Maarten is de detentiesituatie een vast agendapunt tijdens het driehoeksoverleg en vonden inmiddels op instigatie van dat gremium een tweetal inspecties van het politiecellencomplex plaats. Deze

structurele aandacht alsmede de inspecties verdienen navolging. Voorts lijkt op Curaçao ook meer structureel te worden voorzien in personeel ten behoeve van de arrestantenzorg. Het registratiesysteem ACTPOL (inzake bijvoorbeeld preciosa, medische verzorging en bezoek door een advocaat) vindt men lastig en het wordt daarom voor zover het registratie van gegevens van gedetineerden betreft niet of nauwelijks gebruikt. We bevelen dringend aan het systeem volledig in gebruik te nemen en op het gebruik van het systeem scherp toe te zien. Naar mate het systeem meer wordt gebruikt zal het eenvoudiger te hanteren zijn. Structurele problemen van het systeem zelf zijn ons niet gemeld.
De vreemdelingenbarakken op Curaçao ondergaan een ingrijpende renovatie. We hebben kunnen constateren dat die renovatie in een gevorderd stadium is. Dit is een belangrijk begin om te voorzien in een acceptabele onderbrenging van vreemdelingen. Punt van zorg is wel of er (voldoende) aandacht is voor enige vorm van dagbesteding.

Het huis van bewaring op Bonaire heeft een metamorfose ondergaan en is in veel opzichten een modern huis van bewaring te noemen. De aanpak van de problematiek heeft daar rigoureus en onder Nederlandse leiding plaatsgevonden. De cellengang in het politiebureau Kralendijk heeft niet de vereiste aandacht van de plaatselijke autoriteiten. De omstandigheden aldaar zijn onverminderd beneden de maat. De praktijk dat arrestanten na twee nachten in cellengang overdag naar het huis van bewaring gaan is gelukkig gehandhaafd. Er bestaat naar verluidt een voornemen om het verblijf in politiecellen integraal mee te nemen in de verdere ontwikkeling van het huis van bewaring.
De gevangenissen Pointe Blanche (St. Maarten) en Bon Futuro (Curaçao) geven onverminderd reden tot zorg. In Pointe Blanche weet met zich met de beschikbare middelen nog redelijk staande te houden. Een vooruitgang is de opening aldaar van een jeugdafdeling. Er zijn activiteiten gedurende de dag beschikbaar voor een flinke groep gedetineerden, maar hier stagneren helaas bepaalde programma's (Educat en entrepreneurtraining). De personeelsituatie op het niveau van de staf en/of het middenkader is schrijnend. Bezetting van een aantal staffuncties dient prioriteit te worden gegeven. In de bezetting van het executief personeel wordt voorzien door het recent in opleiding nemen van 15 personen (9 vrouwen). Voor Bon Futuro is alleszeggend dat daar de prioriteit nog volledig ligt (en overigens moet liggen) op het realiseren van veiligheid van personeel en van gedetineerden onderling. Het gaat daarbij zowel om onderlinge agressie, om het beperken en zo mogelijk uitsluiten van illegaal verkeer van binnen naar buiten en omgekeerd en om de brandveiligheid. Er is een video- observatiesysteem in gebruik genomen en men is overigens doende met de vele punten uit een uitvoeringsplan. Een Nederlandse groep personeel (dertig personen van DV&O) wordt thans nog uitsluitend ingezet teneinde de veiligheid van de buitenring te realiseren. Inzet van goed geschoold (Nederlands) personeel binnen de inrichting is wenselijk (*twinning*-principe), maar zal pas geschieden indien meer veiligheid kan worden geboden. Overigens moet worden opgemerkt dat het personeel van DV&O niet geschoold en ervaren is in dagelijkse bejegening van gedetineerden in een inrichting.

2. Bevindingen per bezochte plaats van detentie

2.1 Politiecellen

De volgende politiecellencomplexen zijn bezocht:

Curaçao: Barber, Rio Canario en Bon Futuro (Blok 1)
Sint Maarten: Philipsburg
Bonaire: Kralendijk
Sint Eustatius: Oranjestad
Saba: The Bottom

2.1.1 Inleidende opmerkingen

Het CPT doet de aanbeveling om het systeem van opsluiting in politiecellen te herzien, met het oog op het inkorten van de maximaal toelaatbare periode van opsluiting (paragraaf 10).

Het CPT stelt dat de periode onmiddellijk na de aanhouding en voor de eerste verschijning van een arrestant voor een onafhankelijke rechter, het risico van intimidatie en onderdrukking van de arrestant en misbruik van dwangmiddelen door de autoriteiten het grootst is. Als gevolg daarvan dient de duur van het verblijf in politiecellen zo kort mogelijk te zijn (paragraaf 9).

In het rapport van september 2008 (p.7-8) werd hierover het volgende geconcludeerd:

> Het beeld naar aanleiding van het bezoek aan de politiecomplexen en de verschillende gesprekken met politie en leden van het openbaar ministerie naar voren komt, is dat er met betrekking tot de duur van het verblijf in politiecellen weinig veranderd is sinds het bezoek van het CPT. Het gebrek aan beschikbare cellen in de gevangenissen heeft directe gevolgen voor de duur van het verblijf in politiecellen. De in de Antilliaanse praktijk maximaal toelaatbare periode van 18 dagen in politiecellen geldt in afwijking van hetgeen het CPT voor ogen heeft nog steeds als uitgangspunt en wordt zelfs in nogal wat gevallen overschreden. Wel is vastgesteld dat iedere week die een gedetineerde langer dan 18 dagen in een politiecel zit, er door het openbaar ministerie een maand gekort wordt op de strafeis. De rechter volgt dit OM beleid.
>
> Opmerking verdient, dat de Gezamenlijke commissie Strafvordering van de Nederlandse Antillen en Aruba thans werkt aan een voorstel voor een nieuw WvSv. Hierin wordt de maximale duur van het verblijf in politiecellen uitdrukkelijk meegenomen. De commissie stelt o.a. voor dat de duur van het bevel voor inverzekeringstelling ten hoogste drie dagen van kracht zal zijn. Bij dringend noodzakelijkheid in het belang van het onderzoek kan de inverzekeringstelling door de officier van justitie eenmaal worden verlengd met ten hoogste drie dagen. Het voorstel voorziet eveneens in een artikel waarin wordt bepaald dat de bewaring slechts ten uitvoer wordt gelegd in een huis van bewaring, tenzij de rechter anders bepaalt.

In het rapport van mei 2009 (p.9) werd hierover het volgende opgemerkt:

> Tijdens ons bezoek is niet gebleken dat op dit punt structurele veranderingen zijn doorgevoerd. Wel valt in het rapport van commissie Schoop te lezen dat het openbaar ministerie de periode van inverzekering in de cellen van Barber heeft beperkt tot maximaal 3 dagen. Na renovatie van de cellen kan deze beperking op aangeven van het openbaar ministerie worden losgelaten. Uit gesprekken met het politiepersoneel is evenwel niet gebleken dat hieraan uitvoering wordt gegeven.

De problematiek met betrekking tot de duur van het verblijf in politiecellen op de Nederlandse Antillen blijft een punt van zorg. Het bleek zelfs noodzakelijk om de hierboven geschetste praktijk van strafkorting bij overschrijding van de maximaal toelaatbare periode intensiever toe te passen. Daarbij

wordt zelfs tot 6 weken gevangenisstraf gekort voor iedere week die een gedetineerde langer dan 18 dagen in de politiecel heeft doorgebracht.

2.1.2 Detentieomstandigheden

Barber (Curaçao)

De omstandigheden in het politiecellencomplex Barber worden door het CPT als onacceptabel beoordeeld (paragraaf 19). Het betreft onder andere de slechte ventilatie, de hoge temperatuur op het cellenblok en het ontbreken van een bel-systeem. Voorts wijst het CPT op de afwezigheid van natuurlijk licht in de cellen, de aanwezigheid van ongedierte (muskieten en muizen) en lekkage in ten minste één cel. Totdat deze problemen zijn verholpen beveelt het CPT aan de cellen in Barber slechts nog te gebruiken voor het vasthouden van arrestanten voor zeer korte periode (paragraaf 20).

Tijdens het bezoek in augustus 2008 kon worden vastgesteld dat er sinds het bezoek van het CPT nauwelijks iets veranderd was. In het rapport van september 2008 wordt hierover het volgende opgemerkt (p.11):

> De lekkage van het dak was nog niet verholpen. Evenmin was er een bel-systeem aanwezig. Aan de temperatuur en de ventilatie was niets gedaan. Het politiepersoneel verklaarde voorts dat er met betrekking tot de verblijfsduur niets is veranderd. De cellen in Barber worden niet enkel gebruikt voor kort verblijf.

In het daaropvolgende rapport van mei 2009 (p.10) werd het volgende geconstateerd:

> Ook tijdens het meest recente bezoek aan Barber blijkt de aangekondigde structurele en duurzame renovatie van het cellencomplex (p.11) nog niet gerealiseerd. Naar verluidt worden allerhande onderhoudswerkzaamheden thans opgeschort met het oog op te realiseren nieuwbouw (renovatie). Als gevolg daarvan is een drietal cellen nog steeds buiten gebruik vanwege lekkage van het dak.
>
> Net als tijdens het bezoek in augustus 2008 kon wederom worden vastgesteld dat de hygiënische omstandigheden in het cellencomplex te Barber redelijk in orde waren. De aanwezigheid van duurzame en bestendige matrassen in alle cellen vormde een duidelijke verbetering ten opzichte van het bezoek in 2008.

Vastgesteld kon worden dat de renovatiewerkzaamheden in het cellencomplex te Barber inmiddels in volle gang waren. De aanpassingen – die op het eerste gezicht in overeenstemming zijn met de eisen die CPT stelt – bestaan onder meer uit verfwerkzaamheden en het aanbrengen van belsystemen aan de buitenkant van iedere cel. Voorts was zichtbaar dat via het dak centrale ventilatiemogelijkheden worden aangebracht en dat zowel het cellenblok als de luchtruimte wordt voorzien van camerasystemen. Ons is voorts meegedeeld dat er begin is gemaakt met de werving van arrestenbewaarders via de Stichting Beveiligingszorg Justitie

Rio Canario (Curaçao)

Het politiecellencomplex Rio Canario is speciaal bestemd voor het vasthouden van zgn. bolitaslikkers. Tijdens ons bezoek in 2009 (p.10) kon evenwel worden geconstateerd dat er geen gedetineerden op verdenking van drugsmokkel in het cellencomplex verbleven. Naast de arrestanten die op strafrechtelijk titel waren gedetineerd verbleef er één vreemdeling in het cellenblok.

Ook nu werden geen bolitaslikkers in Rio Canario vastgehouden. Tijdens ons bezoek verbleven er slechts twee arrestanten in het cellencomplex.

* De situatie in Rio Canario bleek grotendeels onveranderd. Net als tijdens de vorige bezoeken - en zoals viel op te maken uit het CPT-rapport (paragraaf 15) - was het zeer warm in het cellenblok. Hoewel er werd gemeld dat de riolering recentelijk grondig was doorgespoeld, stonk het er nog steeds behoorlijk. Er konden thans nog steeds geen (merkbare) verbeteringen worden gesignaleerd met betrekking tot de ventilatie.

In het rapport van mei 2009 (p.10) werd over de materiële omstandigheden in Rio Canario het volgende geconstateerd:

> Er kon worden vastgesteld dat er in het cellencomplex Rio Canario voldoende matrassen beschikbaar waren. Dagelijks worden arrestanten in de gelegenheid gesteld om twee maal 30 minuten te luchten en te bewegen in de aanwezige luchtruimte. In uitzonderlijke situaties wordt het toegestaan om leesmateriaal op cel aanwezig te hebben, zoals het geval was ten aanzien van een jeugdige gedetineerde die zijn schoolboeken op cel mocht hebben. Onduidelijk is gebleven waarom bezit van lectuur op cel niet voor alle gedetineerden wordt toegestaan.

* In het CPT-rapport wordt bijzondere aandacht geschonken aan de surveillance camera's in de cellen in Rio Canario, waarmee permanent toezicht kan worden uitgeoefend. Hoewel het CPT – wanneer dit onder de gegeven omstandigheden noodzakelijk is – geen principiële bezwaren heeft tegen het gebruik van dergelijke camera's, verzet het CPT zich uitdrukkelijk tegen de situatie waarbij de lichten in de cel voortdurend blijven branden, zoals in Rio Canario werd geconstateerd. Voorts beveelt het CPT aan dat er maatregelen genomen moeten worden om enige vorm van privacy voor arrestanten in de cellen mogelijk te maken (paragraaf 16).

In het rapport van mei 2009 (p.11) werd over het cameratoezicht het volgende vermeld:

> Tijdens ons bezoek aan Rio Canario was de situatie rondom het cameratoezicht in de cellen onveranderd. Aan de stand van camera's was niets gewijzigd. Verschillende gedetineerden klaagden er voorts over dat de cellen permanent verlicht werden, waardoor het slapen ernstig werd bemoeilijkt. De aanwezige arrestantenverzorgers kon geen verklaring geven voor deze (standaard)maatregel. Geconstateerd kon worden dat gedetineerden met T-shirts of handdoeken over het hoofd zich probeerden af te sluiten van het felle kunstlicht op de cellen. Bezien tegen de achtergrond van de CPT-normering op dit punt is de geconstateerde praktijk volstrekt onacceptabel te noemen. Temeer omdat er ten tijde van ons bezoek in het geheel geen bolitaslikkers in Rio Canario verbleven en er derhalve geen (aantoonbare) noodzaak bestond voor permanente cameratoezicht in de cellen.

Vastgesteld kon worden dat het camerasysteem defect was en daardoor buiten gebruik. Naar verluidt wordt het systeem vervangen. Voorts werd aangekondigd dat dit jaar een aanvang wordt genomen met renovatiewerkzaamheden aan het cellencomplex te Rio Canario. Het verdient dringende aanbeveling dat daarbij rekening wordt gehouden met de aanbevelingen van het CPT, in het bijzonder ten aanzien van (de noodzaak voor) het gebruik van camera's in de cellen en de mogelijkheden om te ventileren.
Inmiddels was de arrestantenverzorging in handen van enkele (weinig ervaren) personeelsleden van de Stichting Beveiligingszorg Justitie

Bon Futuro Blok 1 (Curaçao)

* De situatie in het cellencomplex Blok 1 werd in het vorige rapport (p. 11) gespannen genoemd. Als gevolg van een incident, waarbij vanuit een cel een brandend voorwerp naar de wachtpost was gegooid, was een aantal beperkende maatregelen getroffen. Zo werd het gedetineerden niet meer toegestaan om gebruik te maken van de inrichtingswinkel. Vastgesteld kon worden dat deze maatregelen thans nog steeds van kracht zijn.

* Net als tijdens het vorige bezoek verbleven er in Blok 1 nog steeds gedetineerden omdat hun veiligheid in de naastgelegen Bon Futuro gevangenis niet meer kon worden gegarandeerd. Omdat er nog steeds geen afdoende plaatsingsmogelijkheid is voor gedetineerden die een verhoogd

veiligheidsrisico voor zichzelf of hun omgeving vormen, waardoor hun directe veiligheid in het geding is, blijft men noodgedwongen terugvallen op plaatsing van gedetineerden in de relatief veilige (en beter beheersbare) politiecellen van Blok 1.

Het behoeft weinig betoog dat deze situatie onwenselijk en onacceptabel is. Het (min of meer) structureel overbrengen van tot gevangenisstraf veroordeelden in politiecellen is in strijd met de wet en internationale regels. Structurele verbetering op dit punt waarbij nadere selectie en differentiatie mogelijk is, verdient absolute aanbeveling.

* Over de materiële omstandigheden in Blok 1 werd in het rapport van mei 2009 (p.11) het volgende opgemerkt:

> Zoals door het CPT werd geconstateerd, waren de materiële omstandigheden in Bon Futuro Blok 1 in het algemeen redelijk te noemen (paragraaf 18). In onze eerste rapportage kon dit beeld worden bevestigd (p.10). Het cellenblok was recentelijk geschilderd. Ook tijdens dit bezoek kon worden vastgesteld dat de hygiënische toestand in Blok 1 redelijk op orde is. Was in augustus 2008 nog te zien dat alle celdeuren aan de onderzijde waren voorzien van karton, teneinde ongedierte (muizen en ratten) buiten de cellen te houden, kon nu worden vastgesteld dat deze waren verdwenen. De overlast van ongedierte bleek redelijk onder controle. Op het cellenblok was bovendien een reiniger werkzaam.

Vastgesteld kan worden dat deze positieve lijn gestaag wordt doorgezet. De hygiënische toestand in Blok 1 was goed op orde. In vergelijking met eerdere bezoeken kan als verbetering worden genoemd de aanwezigheid van vuilniszakken aan de celdeuren. Op die manier wordt zwerfvuil en daarmee ongedierte op de afdeling tegengegaan. Een ander punt van verbetering was dat thans alle cellen waren voorzien van een (functionerend) bel-systeem.

* Het CPT doet de aanbeveling dat voor gedetineerden die gedurende een langere periode in Bon Futuro Blok 1 worden vastgehouden materiaal (leesmateriaal, radio/t.v.) beschikbaar gesteld worden voor een zinvolle dagbesteding (paragraaf 18). In tegenstelling tot eerdere rapportage kon worden vastgesteld dat er – zij het op beperkte schaal – bordspellen en een bal beschikbaar waren voor de aanwezige arrestanten. Wel is met het oog op het bieden van een nuttige dagbesteding voor arrestanten in Blok 1 uitbreiding van beschikbaar recreatiemateriaal gewenst. Vastgesteld kon verder worden dat gebruik wordt gemaakt van een eenvoudig registratiesysteem voor het vastleggen van diverse elementaire gegevens over gedetineerden.

Philipsburg (Sint Maarten)

Ten opzichte van de vorige bezoeken aan het politiecellencomplex te Philipsburg op Sint Maarten hebben zich op onderdelen positieve ontwikkelingen voorgedaan. Zowel in september 2008 als in mei 2009 werden de detentieomstandigheden aldaar zorgwekkend genoemd. Het betrof met name onvoldoende toegang tot medische verzorging, de zeer beperkte gelegenheid tot luchten en de afwezigheid van voldoende matrassen in de overbevolkte cellen. In het laatste rapport (p.12) zijn de detentieomstandigheden in het politiecellencomplex afzonderlijk bezien, maar met name ook vanuit een cumulatief perspectief, ver beneden pijl genoemd en bovendien in strijd met internationale normen op dit terrein.

In het rapport van september 2008 (p.12) werd over de omstandigheden in de cellen te Philipsburg onder meer opgemerkt:

> De (hygiënische) omstandigheden in de cellen van het politiecomplex te Philipsburg waren slecht te noemen. In de cellen, bestemd voor het vasthouden van één arrestant, verbleven twee en in sommige gevallen drie personen. Uit interviews met het politiepersoneel bleek dat er in de regel niet meer dan twee arrestanten per cel worden vastgehouden. Er werd verklaard dat het in sommige gevallen niet te voorkomen is – door gebrek aan capaciteit in het h.v.b. (Pointe Blanche) – dat er tijdelijk drie of zelfs

vier arrestanten in een cel worden vastgehouden. Er bestaat gerede twijfel over de vraag of de doorplaatsing van arrestanten naar Pointe Blanche doelmatig en voortvarend geschiedt.

* Doordat de matrassen op de grond waren geplaatst, was de bewegingsruimte van iedere arrestant min of meer beperkt tot de eigen matras. Het was bijzonder warm op het cellenblok. Er was onvoldoende ventilatie en geen inval van natuurlijk licht in de cellen.

* De aanwezige luchtplaats naast het cellenblok was ronduit smerig. De etensresten lagen op de grond en waren zelfs op de muren gesmeerd.

* Tijdens het bezoek zijn recent ontwikkelde (concept) huisregels overgelegd. Voorts werd benadrukt dat vanuit het politiebureau structureel aandacht werd gevraagd voor doorplaatsing naar Pointe Blanche.

* De bouw (uitbreiding) van het politiecomplex te Philipsburg heeft aanzienlijke vertraging opgelopen wegens schorsing van de aannemer. De oplevering van de uitbreiding is stil komen te staan. Tijdens het bezoek aan Philipsburg lagen de bouwwerkzaamheden nog steeds stil.

Vastgesteld is dat de te realiseren aanbouw een kopie is van het bestaande cellencomplex. Het verdient aanbeveling dat bij de uitbreiding van het cellencomplex voldoende rekening wordt gehouden met de eisen van het CPT hieromtrent. In het bijzonder valt hierbij te denken aan ventilatie, licht en temperatuurregeling en de aanbreng van een bel-systeem. Voor wat betreft de aanwezigheid van voldoende natuurlijk licht in de politiecellen betekent dit, dat de inrichting van de cellen dusdanig moet zijn, dat de arrestanten de dag- en nachtcyclus kunnen waarnemen.

In het rapport van mei 2009 is te lezen dat de toestand in de cellen te Philipsburg niet was veranderd en dat op onderdelen zelfs van een verslechtering kon worden gesproken:

* Er kon worden vastgesteld dat de sfeer in het cellenblok gespannen was. Dit beeld werd door het politiepersoneel bevestigd. Arrestanten zijn zeer gefrustreerd vanwege de omstandigheden waaronder zij in het cellencomplex worden vastgehouden. Er wordt melding gemaakt van vernielingen, opzettelijke verstopping van het afvoersysteem en er vinden niet zelden gewelddadige incidenten plaats tussen arrestanten onderling.

* In de cellen, die bestemd zijn voor het vasthouden van één arrestant, verblijven drie, vier en in sommige gevallen zelfs vijf gedetineerden. Als bijzonder zorgwekkend kan bovendien genoemd worden dat niet voor alle gedetineerden een matras beschikbaar was, waardoor een deel van de arrestanten op de betonnen vloer moet slapen. Dit is een absoluut onacceptabele situatie.

* Vastgesteld kon worden dat er nog steeds vreemdelingen (in sommige gevallen voor lange duur) in de politiecellen verblijven. Verschillende vreemdelingen verklaarden al weken opgesloten te zijn zonder een raadsman te hebben gesproken.

* Voortvarende doorplaatsing van de arrestanten naar het huis van bewaring Pointe Blanche blijkt nog steeds niet mogelijk. Als gevolg daarvan verblijven arrestanten vaak voor zeer lange duur in de politiecel. Dit is volgens het politiepersoneel te wijten aan de beperkte capaciteit in Pointe Blanche. Dit beeld wordt door de directeur van Pointe Blanche bestreden. Tijdens het bezoek aan Pointe Blanche kon worden vastgesteld dat er op dat moment 8 cellen beschikbaar waren voor doorplaatsing vanuit de politiecellen.

* Zowel uit gesprekken met het politiepersoneel als van de kant van de arrestanten blijkt dat arrestanten zeer beperkt worden gelucht. De Korpschef verklaarde dat als gevolg van personeelsgebrek er slechts 1 keer per week gelegenheid wordt geboden tot luchten. Verschillende aanwezige arrestanten klaagden erover dat zij in het geheel niet werden gelucht. Een arrestant zou zelfs al 27 dagen zijn cel niet hebben verlaten. Hoewel de verklaringen uiteen lopen, kan worden vastgesteld dat arrestanten in elk geval niet meer dan 1 keer per week wordt gelucht. Dit is onacceptabel te noemen.

Gerealiseerd dient te worden dat dagelijks luchten van gedetineerden in het internationale recht een absoluut minimumrecht is. De mogelijkheid tot luchten en te bewegen (‘*exercise*’) in de buitenlucht vormt voor het CPT dan ook een zeer belangrijk aspect in de beoordeling van het verblijf in

politiecellen. Het CPT heeft hieromtrent meermaals benadrukt dat gedetineerden die langer dan 24 uur worden vastgehouden dagelijks de gelegenheid geboden dienen te worden om ten minste één uur in de buitenlucht te kunnen bewegen.

* Hoewel het cellenblok en de cellen tijdens het bezoek een redelijk schone indruk maakten, volgde uit interviews met het politiepersoneel dat er problemen zijn met het schoonmaken. In verband met uitblijven van betaling van het schoonmaakbedrijf zou het soms voorkomen dat de cellen twee á drie weken niet worden schoongemaakt.

* Vastgesteld is dat de bouwwerkzaamheden van uitbreiding van het cellencomplex nog steeds stil liggen. Inmiddels zijn er al wel aanbestedingen gedaan. Er blijkt evenwel een financieel gat van te bestaan voor het hervatten van de werkzaamheden aan de aanbouw.

* Uit gesprekken met het politiepersoneel bleek dat de wens bestaat voor grondige renovatie van de bestaande cellen. Er moet geverfd worden, het elektriciteitssysteem moet vervangen worden en er bestaan problemen met de afvoerleidingen. Vanwege constante overbezetting worden deze werkzaamheden evenwel niet mogelijk geacht. Die mogelijkheid wordt pas als haalbaar gezien bij ingebruikname van de nieuwbouw.

* De huidige situatie in het politiecellencomplex is op hoofdlijnen onveranderd. Wel is enige verbetering zichtbaar met betrekking tot de hygiëne. Het cellenblok maakt een redelijk schone indruk. Naar verluidt worden arrestanten zelf betrokken bij het reinigen van hun cellen en het cellenblok. Voorts zijn er voldoende nieuwe matrassen aanwezig op het politiebureau.

* Het luchten van de arrestanten blijft een punt van aandacht. Door het aanwezige politiepersoneel wordt aangegeven dat op dit punt verbetering heeft plaatsgevonden. De verklaringen over hoe vaak de arrestanten precies in de gelegenheid worden gesteld tot luchten lopen evenwel uiteen. Niet aannemelijk is geworden dat het absolute minimumrecht van ten minste één uur luchten en bewegen per dag voor iedere arrestant steeds wordt behaald.

* De problematiek met betrekking tot de toegang tot medische verzorging voor arrestanten lijkt te zijn opgelost. Er is een contract gesloten met een lokale huisarts die wekelijks spreekuur houdt in het cellencomplex. Voorts is de arts op afroep beschikbaar. Medische handelingen van eenvoudige aard worden door een verpleegster verricht.

* Er verblijven thans nog steeds vreemdelingen (langer dan enkele dagen) in de politiecellen in Philipsburg. De nieuwbouw van een detentiecentrum voor vreemdelingen met ongeveer 60 plaatsen (40 mannen en 20 vrouwen) - nabij Simpson Bay - heeft naar gezegd wordt een aanvang genomen. Concrete aanwijzingen anders dan zeer elementaire voorbereidingen daarvoor hebben we echter niet. De verwachting is dat het detentiecentrum eind 2010 gereed is.

* Verslaglegging van relevante gegevens omtrent het verblijf in ACTPOL komt nauwelijks tot stand. Het systeem wordt door het aanwezige politiepersoneel als ingewikkeld en tijdrovend ervaren.

* De nieuwbouw (uitbreiding) van het politiecellencomplex is inmiddels nagenoeg gerealiseerd. Verwacht werd dat het cellencomplex begin april gereed is voor ingebruikname.[5] Vastgesteld kon worden dat bij de bouw rekening is gehouden met de eisen van het CPT met betrekking tot ventilatie en de aanbreng van een belsysteem. Hoewel de lichtinval in de cellen beperkt is, is het voor arrestanten mogelijk om de dag- en nachtcyclus waar te nemen.

Opmerking verdient dat het nieuwe cellencomplex (nog) niet is voorzien van een luchtplaats. Tijdens een gesprek met o.a. de waarnemend Korpschef werd gemeld dat er concrete plannen zijn om een luchtkooi te realiseren op de parkeerplaats onder het cellencomplex. Tot die tijd zou gebruik gemaakt

[5] Na het bezoek werd ons per mail evenwel gemeld dat de oplevering van de nieuwe cellen vertraging heeft opgelopen vanwege een nog te realiseren intake-unit op de binnenplaats van het politiebureau.

worden van de luchtplaats van het huidige cellencomplex. Gelet op eerdere aanbevelingen van het CPT hierover, zoals hierboven weergegeven, verdient dit absolute prioriteit.

* Detentieomstandigheden en CPT-normering vormen sinds kort een vast agendapunt in het zogenaamde driehoeksoverleg op St. Maarten dat plaatsvindt tussen de officier van justitie, de korpschef en de gezaghebber. Op deze wijze heeft de problematiek periodiek aandacht. Gesuggereerd is dat bij dit agendapunt eveneens de directeur van de gevangenis uitgenodigd zou behoren te worden. Wij onderschrijven die suggestie van harte. De autoriteiten benadrukken op deze wijze het belang van gedetineerden bij een behoorlijk verblijf en fatsoenlijke bejegening. In het vervolg op deze agendering en bespreking in het driehoeksoverleg is inmiddels de inspectie van de politiecellen gestart. Ook dat is van grote betekenis. In een volgende rapportage hopen we in staat te zijn ook een inhoudelijk oordeel over die inspecties die naar verluidt inmiddels twee maal hebben plaatsgevonden te geven. Kennisname van de ons toegezonden verslagen van die inspecties leert dat hieraan nog nader vorm en inhoud gegeven moet worden. Gedacht kan worden aan een eenvoudige checklist waarbij een aantal elementaria telkens in het verslag terugkomen, zoals de hygiënische staat van het cellenblok en de cellen, het luchten van de arrestanten, de medische verzorging, de geoorloofde duur van detentie en de overschrijding daarvan, het aantal gedetineerden (met eventueel afzonderlijke vermelding van vreemdelingen en jeugdigen), de registratie van relevante gegevens omtrent het verblijf en bijzondere voorvallen.

Kralendijk (Bonaire)

Het oordeel van het CPT over de politiecellen te Kralendijk was naar aanleiding van het bezoek in 2007 uitermate kritisch (paragraaf 21). Het CPT kwalificeert de detentieomstandigheden in de cellen als vreselijk ('*appalling*'). De ernst van de situatie blijkt onder meer uit het feit dat het CPT onmiddellijk na het bezoek de dringende aanbeveling heeft gedaan tot sluiting van het cellencomplex, totdat substantiële verbeteringen zijn doorgevoerd. De bevoegdheid van het CPT tot het maken van dergelijke '*immediate observations*' wordt slechts in zeer urgente gevallen gebruikt.

* In het rapport van september 2008 kon worden gemeld dat sinds het bezoek van het CPT de cellen te Kralendijk grondig zijn schoongemaakt en geverfd (p.11). Over de hygiënische stand van zaken in de cellen in Kralendijk is het volgende opgemerkt:

> Het cellenblok en de cellen maakten een schone en goed verzorgde indruk. In de cellen waren voldoende schone matrassen aanwezig. Alle cellen waren voorts uitgerust met een toilet. Op één na waren alle toiletten gerepareerd. Het toiletsyteem is zo ingericht dat het doorspoelen ervan, op verzoek van de arrestant, van buitenaf plaatsvindt. Het is voor de arrestanten evenwel lastig om de aandacht van het politiepersoneel te trekken. De cellen waren niet uitgerust met een bel-systeem. Wel was er op de gang van het cellenblok een intercom geïnstalleerd. Deze was evenwel kapot.

In het rapport van mei 2009 werd over de detentieomstandigheden als volgt gerapporteerd:

> Sinds ons bezoek in 2008 is de structurele situatie ten aanzien van de politiecellen niet of nauwelijks gewijzigd, met dien verstande dat de hygiënische toestand van de cellen eerder verslechterd was. De cellen maakten een smerige indruk. Het intercomsysteem functioneerde nog steeds niet. Wel kon worden vastgesteld dat er voldoende nieuwe matrassen in voorraad waren op het politiebureau.
>
> * Uit gesprekken met het politiepersoneel kon worden opgemaakt dat ook het regime niet was gewijzigd. Gelegenheid voor luchten en beweging in de buitenlucht is er nog steeds op de kleine binnenplaats naast het cellenblok voor ongeveer 15 minuten per dag, na afloop van het douchen. De door het CPT gehanteerde norm van ten minste één uur luchten per dag werd derhalve nog steeds niet behaald.
>
> Vastgesteld kon worden dat het bezit van leesmateriaal op de cellen - om onduidelijke redenen - niet werd toegestaan. In navolging van CPT-normering terzake verdient het aanbeveling de aanwezigheid

> van boeken, tijdschriften en (oude) kranten toe te staan en zo mogelijk te faciliteren, zodat in enige vorm van dagbesteding kan worden voorzien.

Tijdens het bezoek aan het politiebureau te Kralendijk waren drie cellen in gebruik. De feitelijke situatie in de cellen was sinds ons vorige bezoek niet zichtbaar veranderd. De praktijk waarbij gedetineerden overdag in het naastgelegen h.v.b. verblijven en voor de nachtelijke uren terugkeren naar het politiecellencomplex vindt thans nog steeds plaats. Doorplaatsing naar het h.v.b. vindt geschiedt voortvarend. Opmerking verdient dat de arrestenzorg in Kralendijk tot op heden buiten de ingrijpende renovatie van het aanpalende huis van bewaring is gehouden. De indruk bestaat dat er niet veel aandacht van de politie meer is voor de cellengang in het politiebureau en dit levert een niet acceptabele situatie op. In verband met deze problematiek valt te wijzen op een citaat uit de rapportage van 2009.

> Tijdens het gesprek met de korpschef van Bonaire werd gemeld dat er concrete plannen zijn om de huidige politiecellen te Kralendijk en Rincon buiten gebruik te stellen en 10 cellen in de vorm van containers te creëren, die op het terrein van het h.v.b. zouden kunnen worden geplaatst. Daarbij zou door middel van het sluiten van een convenant tussen de directie van het h.v.b. en het politiekorps kunnen worden aangesloten op de ontwikkeling van het h.v.b. De financiering van dit voorstel is nog niet rond en de besluitvorming nog niet afgerond.

De directeur van het huis van bewaring heeft te kennen gegeven dat het inderdaad nog steeds in de bedoeling ligt dat ook de arrestantenzorg onder het beheer van het huis van bewaring zal gaan plaatsvinden. Op welke termijn een en ander gerealiseerd zal zijn is ons niet duidelijk geworden.

* In tegenstelling tot de vorige bezoeken is dit keer geen bezoek afgelegd aan het politiecellencomplex te Rincon. Naar verluidt worden de cellen aldaar slechts in zeer incidentele gevallen gebruikt. Dit gebeurt bijvoorbeeld in geval arrestanten in dezelfde zaak van elkaar gescheiden moeten worden vastgehouden. Gelet op de in vorige rapportages gesignaleerde situatie in Rincon lijkt volledige buitengebruikstelling van de in het politiebureau aanwezige cellen de enige acceptabele oplossing.

Oranjestad (Sint Eustatius)

In november 2009 is op Sint Eustatius een nieuw politiebureau geopend met drie geheel nieuw opgeleverde politiecellen bestemd voor het vasthouden van twee gedetineerden. Tijdens het bezoek waren alle cellen in gebruik en verbleven er in totaal vijf arrestanten.

* De duur van het verblijf in Oranjestad is beperkt. In beginsel worden arrestanten niet langer vastgehouden dan tien dagen, met uitzondering van de gevallen waarin de rechter-commissaris toestemming heeft verleend voor langere detentie. Na deze initiële periode in de politiecel worden arrestanten doorgeplaatst naar het h.v.b. Pointe Blanche.

* De bouwtechnische staat van de cellen is uitstekend te noemen en het geheel maakte een schone indruk. Elke cel bevat een eigen douche en toilet. Voor alle arrestanten zijn voldoende matrassen voorradig. Er is een luchtplaats waar de gedetineerden twee maal per dag worden gelucht.
Het is arrestanten toegestaan om leesmateriaal op cel aanwezig te hebben.

Het cellencomplex was niet uitgerust met een camerasysteem. Wel waren de cellen voorzien van een bel(intercom)systeem, waarmee de aandacht van het politiepersoneel gevraagd kon worden. Naar verluidt is politiepersoneel permanent (ook in de nachtelijke uren) aanwezig. Op eenvoudige wijze wordt een wachtrapport bijgehouden. Een arts is op afroep beschikbaar, alsmede een verpleegkundige voor verslaafde gedetineerden

* In het project Verbetering detentieomstandigheden BES-eilanden is voorzien in de nieuwbouw van een huis van bewaring op Sint Eustatius met een capaciteit van 30 detentieplaatsen. Dit gebouw zal naar verwachting over twee jaar worden gerealiseerd.

The Bottom (Saba)

Het politiecomplex The Bottom maakt geen deel uit van het CPT-rapport. In het rapport van mei 2009 werd over de situatie in The Bottom het volgende opgemerkt:

> * Het cellengedeelte van het politiebureau The Bottom bestaat uit drie cellen: twee cellen ieder bestemd voor het vasthouden van twee arrestanten en een ontnuchteringcel. De cellen zijn van elkaar afgescheiden door middel van een muur. Er verbleven tijdens het bezoek twee arrestanten op het politiebureau. Werden de cellen voorheen slechts sporadisch gebruikt, de laatste maanden zijn er regelmatig arrestanten opgenomen. Bij bezetting van de cellen is er in de nachtelijke uren steeds beveiligingspersoneel aanwezig. Er is geen belsysteem aanwezig, maar arrestanten kunnen door middel van roepen de aandacht van het beveiligingspersoneel op de politiepost vragen.
>
> * De detentieomstandigheden in het cellencomplex The Bottom waren aanvaardbaar te noemen, voor zover het gaat om een verblijf van minder dan tien dagen. Gemeld werd dat de cellen bij uitzondering worden gebruikt voor een langere duur bij overplaatsing van gedetineerden uit Sint Maarten om strafvorderlijke redenen.
>
> De cellen zijn voorzien van een toilet en twee maal daags bestaat de gelegenheid tot douchen in een aparte ruimte. Er is een kleine luchtplaats op het complex aanwezig, waar dagelijks enkele malen de gelegenheid bestaat tot luchten. Wel verdient de registratie daarvan in het wachtrapport de aandacht. Het werd arrestanten in cellencomplex The Bottom toegestaan leesmateriaal op cel te hebben.
>
> Een aandachtspunt betreft de ter beschikking gestelde matrassen. De aanwezige matrassen in de cellen waren ernstig beschadigd en als zodanig niet meer geschikt voor gebruik. Het op Curaçao op de politiecellen inmiddels in gebruik zijnde nieuwe model matras was bij de autoriteiten niet bekend.
>
> Voor wat betreft de medische verzorging kan gemeld worden dat er een arts op afroep beschikbaar is.

* Sinds het vorige bezoek hebben er in The Bottom geen noemenswaardige veranderingen voorgedaan. Zowel het regime als de omstandigheden aldaar waren goeddeels ongewijzigd. Voor een verblijf tot 10 dagen zijn de detentieomstandigheden aanvaardbaar te noemen.

* Wel werd er melding gemaakt van een incident daags voor ons bezoek, waarbij een arrestant uit de luchtplaats had weten uit te breken door de buitendeur te forceren. Tijdens ons bezoek was de buitendeur inmiddels gerepareerd.

* Vastgesteld kon worden dat de aanbeveling dat op elementaire wijze verslaglegging dient plaats te vinden door middel van een algemeen dagjournaal thans nog steeds niet is opgevolgd.

* Naar verluidt zal de politiepost in The Bottom binnenkort tijdelijk worden gesloten voor renovatie van het bureau alsmede van de cellen.

* In plaats van matrassen worden aan de gedetineerden veldbedden ter beschikking gesteld.

2.1.3 Mishandeling en waarborgen tegen mishandeling

Het CPT heeft herhaaldelijk benadrukt dat gedurende de periode onmiddellijk na de vrijheidsberoving het risico op intimidatie en fysieke mishandeling het grootst is. Als gevolg hiervan heeft het CPT een aantal procedurele waarborgen ontwikkeld, teneinde dit risico tot een absoluut minimum te beperken

(paragraaf 24). Het gaat daarbij onder meer om het recht op toegang tot een raadsman en het recht op notificatie van de vrijheidsbeneming.

Tijdens dit bezoek aan de Nederlandse Antillen is onvoldoende gelegenheid geweest om mogelijke veranderingen betreffende deze fundamentele waarborgen adequaat in beeld te krijgen. Daarom zal hier worden volstaan met de opmerkingen hierover in de voorgaande rapporten.

In het rapport van september 2008 werd het volgende vastgesteld:

> * Een belangrijke waarborg vormt de toegang tot een raadsman vanaf het vroegste moment van de vrijheidsbeneming. Volgens het CPT wordt de toegang tot een raadsman des te belangrijker, nu het heeft vastgesteld dat het verblijf in politiecellen in de Nederlandse Antillen niet zelden voor langere periode plaatsvindt.
>
> Het CPT doet de aanbeveling om met de Orde van Advocaten het systeem van het inschakelen van een pro-deo advocaat te optimaliseren (paragraaf 25). Gedurende het bezoek zou het CPT verschillende klachten hebben ontvangen van gedetineerden die verklaard hebben een pro-deo advocaat nimmer te hebben gezien noch gesproken alvorens zij voorgeleid zijn bij een onafhankelijke rechter.
>
> De minister van Justitie stelt bij brief van 15 januari dat er een instructie zal volgen aan het Openbaar ministerie zodat zicht wordt verkregen in de door het CPT geconstateerde problematiek. Aan de hand van de resultaten zal er, in overleg met de Orde, noodzakelijke verbeteringen worden vastgesteld en doorgevoerd.
>
> Uit interviews (o.a. met de Advocaat-generaal) is niet gebleken dat deze voorgestelde instructie aan het openbaar ministerie is uitgegaan, noch dat aan dit voornemen verdere uitvoering is gegeven. Het door het CPT vastgestelde beeld van in gebreke blijvende advocaten wordt door het openbaar ministerie bevestigd. In het algemeen wordt wel voldaan aan de verplichting om een arrestatie met daarop volgende vrijheidsbeneming te melden aan de advocatuur. Zie nader hierover het citaat hierna uit de brief van de minister van Justitie 27 augustus 2008.
>
> * Een andere waarborg betreft het recht voor iedere arrestant om iemand naar keuze te informeren over zijn aanhouding (paragraaf 26). Dit is het zogenaamde recht op notificatie. In de brief van 15 januari stelt de minister van Justitie het openbaar ministerie te instrueren eenvoudige uitvoeringsrichtlijnen op te stellen en in te voeren ten behoeve van het politiepersoneel. Het recht op notificatie zal vervolgens uitdrukkelijk moeten worden bijgevoegd op het formulier met rechten voor de verdachte, zoals bedoeld in artikel 83 WvSv. Voorbereiding voor een nieuw WvSv vindt thans plaats.
>
> Uit verschillende interviews is gebleken dat, hoewel het recht op notificatie van de vrijheidsbeneming nog niet uitdrukkelijk in een wettelijke regeling is neergelegd, hieraan in de praktijk wel uitvoering wordt gegeven.

In het rapport van mei 2009 wordt over het informeren van arrestanten over hun rechten en het systeem van verslaglegging van relevante gegevens omtrent het verblijf in politiecellen het volgende opgemerkt:

> * Het CPT stelt voorop dat de rechten van de arrestant van weinig waarde zijn, indien personen die van hun vrijheid zijn beroofd niet op de hoogte worden gebracht van het bestaan van deze rechten. Als gevolg daarvan beveelt het CPT aan personen die op het politiebureau worden vastgehouden uitdrukkelijk te informeren over al hun rechten. In het rapport van de commissie Schoop valt te lezen dat de ministeriële aanwijzing inzake arrestantenbejegening en gebruik van politiecellen (januari 1996) is herzien en een uittreksel van de meest relevante bepalingen is vertaald in Papiamentu, Engels en Spaans.
>
> * Een volgende waarborg betreft het systeem van verslaglegging van relevante gegevens omtrent het verblijf in politiecellen (paragraaf 27). In deze individuele *'custody records'* dienen onder meer gegevens geregistreerd te worden als: het tijdstip van binnenkomst op het politiebureau, het moment van de voorgeleiding voor de rechter-commissaris, de aanwezigheid van persoonlijke bezittingen, het

tijdstip van het aanbieden van maaltijden, het tijdstip van het bezoek van een arts of de raadsman, het tijdstip en de duur van het verhoor en de verschijning ter terechtzitting.

Net als in augustus 2008 (p. 14) kon vastgesteld worden dat er in de bezochte politiebureaus op elementaire wijze verslaglegging plaatsvindt door middel van een algemeen dagjournaal. Gebruikmaking van ACTPOL (ICT-applicatie binnen alle politiekorpsen) vindt nog slechts plaats op Bonaire. Uit het gesprek met de minister van Justitie bleek dat de module voor een eenvormig en persoonlijk arrestantendossier in ontwikkeling is. Een eerste versie wordt ieder moment verwacht zodat deze geïmplementeerd kan worden in het bestaande systeem.

* In het rapport van de commissie Schoop wordt ten aanzien het voorkomen van fysieke mishandeling en intimidatie door politiefunctionarissen het volgende bericht:

a. Komishon Disiplina KPC heeft diverse gedragsregels, normen en dienstvoorschriften – ook met betrekking tot arrestatie – doorgelicht en aangescherpt of aangepast. De (her)nieuwde instrcties worden bekrachtigd door de gezaghebber en uitgevaardigd aan het politiepersoneel.
b. Het College van Korpschefs KPNA heeft een inventarisatie gemaakt van de kwaliteit, het aanbod en de deelname aan de Integrale Beroepsvaardigheden Training (IBT) – waaronder vaardigheden met betrekking tot arrestatie. De trainingen vinden plaats en lopen goed.

(…)

a. Het OM heeft het KPC in juni 2008 opgedragen om richtlijnen en procedures op te stellen voor het optreden van het Arrestatieteam (AT), met aandacht voor het gebruik (al of niet) van blinddoeken en maskers.
b. De opdracht van het OM aan KPC houdt tevens het opstellen in van een klachtenregeling tegen het onrechtmatig optreden van (gemaskerde leden van) het AT. Daarbij zal een bevoegde opsporingsinstantie moeten worden aangewezen.
c. De Klachtencommissie Politieel Optreden (KPO) moet worden geheractiveerd.

2.1.4 Conclusie: bevindingen over politiecellen

Sinds het vorige bezoek in mei 2009 is de feitelijke situatie in de politiecellen op onderdelen verbeterd. Met name kan gewezen worden op structurele verbeteringen zoals de renovatie van het cellencomplex te Barber (Curaçao) en de nieuwbouw van het cellencomplex te Philipsburg (Sint Maarten). De duur van het verblijf in politiecellen op Sint Maarten, alsmede het luchten van arrestanten aldaar blijft een aandachtspunt.

De belangrijkste bevindingen over wat sinds mei 2009 niet is gerealiseerd:

- de verblijfsduur in de politiecellen te Philipsburg is te lang, doorplaatsing geschiedt niet altijd voortvarend;
- vreemdelingen verblijven, soms voor langere duur in politiecellen;
- de norm van een uur luchten en bewegen in buitenlucht per dag wordt niet gehaald;
- bij toenemende druk wordt er niet vastgehouden aan de officiële capaciteit van de cellen;
- enige vorm van dagbesteding bij verblijf van meer dan enkele dagen wordt (met uitzondering van Blok 1) in geen van de politiecellencomplexen gerealiseerd;
- er verblijven nog steeds tot gevangenisstraf veroordeelden in politiecellen (Blok 1);
- er vindt nog geen medische intake van arrestanten plaats;
- ten aanzien van de ventilatie en de temperatuur in de cellen is geen verandering waargenomen.

De belangrijkste bevindingen over wat sinds mei 2009 wel is gerealiseerd:

- de aangekondigde structurele renovatie van het cellencomplex te Barber is nagenoeg gereed;
- een bel-systeem in de cellen in Blok 1 is aangebracht;
- de nieuwbouw van het cellencomplex te Philipsburg is vrijwel gerealiseerd;

- arrestanten in cellencomplex te Philipsburg hebben toegang tot medische verzorging;
- in het cellencomplex te Philipsburg zijn matrassen aanwezig;
- een systeem van inspecties met verslaglegging op Sint Maarten is op gang gekomen;
- het cellencomplex in Oranjestad (Sint Eustatius) is inmiddels gerealiseerd;
- de hygiënische omstandigheden in de politiecellen zijn aanvaardbaar.

2.2 Vreemdelingendetentie

2.2.1 Detentieomstandigheden

In de vorige twee rapporten wordt, in navolging van het CPT-rapport (paragraaf 31-33), een somber beeld geschetst van de toestand in de illegalen barakken op Curaçao. De tekortkomingen betreffen de fysieke omstandigheden, alsmede het gevoerde regime (zinvolle dagbesteding) en het ontbreken van de mogelijkheid tot luchten en bewegen in de buitenlucht. Voor het CPT gaven de geconstateerde verblijfsomstandigheden zelfs aanleiding voor het maken van zgn. '*immediate observations*' (paragraaf 7). Hierin doet het CPT de dringende aanbeveling tot verbetering.

In het rapport van september 2008 wordt over de verblijfsomstandigheden het volgende vastgesteld:

> De verblijfsomstandigheden zijn absoluut ver beneden de maat. Dit beeld wordt door het aanwezige personeel bevestigd. Er is geen enkele vorm van zinvolle dagbesteding. De vreemdelingen verblijven de gehele dag in de barakken, veelal liggend/hangend op bed. Er is inmiddels wel een plan tot ingrijpende verbouwing van de barakken.
>
> * Het aanwezige personeel verklaart dat de vreemdelingen drie keer per week in de gelegenheid worden gesteld om te luchten – op de geïmproviseerde luchtplaats voor de vrouwenbarak – doch niet langer dan 30 minuten per keer. Een personeelslid geeft aan graag meer gelegenheid tot luchten te bieden, maar dat het niet is toegestaan. Dit zou zijn terug te voeren op een rechterlijk vonnis. Dit kan niet anders dan op een verkeerde interpretatie van het rechterlijke vonnis berusten.

Vastgesteld kan worden dat de feitelijke situatie in de illegalen barakken sinds ons bezoek in 2008 niet of nauwelijks is gewijzigd. Bijzonder in het oog springend is daarbij dat thans nog steeds niet wordt voorzien in de mogelijkheid om dagelijks te luchten en bewegen in de buitenlucht.

Een positieve ontwikkeling in dit opzicht is dat de eerder aangekondigde renovatie inmiddels in volle gang was. De renovatie vindt plaats in het kader van PVNA. Tijdens ons bezoek werd gewerkt aan een het verblijf voor de vrouwelijke vreemdelingen. Het gedeelte voor mannen was deels in gebruik en de situatie aldaar was ongewijzigd ten opzichte van het bezoek in 2009. Ook dit deel zal worden gerenoveerd. In verband met de werkzaamheden worden de vrouwen tijdelijk in politiecellen (Rio Canario) ondergebracht. Het vernieuwde verblijf dat een goede indruk achterliet zal medio 2010 in gebruik worden genomen. Het sterk vernieuwde deel is ruim opgezet en voorzien van adequaat sanitair en douches. Naar verluidt bestaat voorts het voornemen om een luchtplaats te realiseren. Gelet op eerdere aanbevelingen van het CPT op dit punt, verdient het dringende aanbeveling dat uitvoering wordt gegeven aan dit voornemen.

* Met betrekking tot het personeel in de illegalen barakken werd in het rapport van mei 2009 het volgende opgemerkt:

> Zoals in onze vorige rapportage te lezen was (p.18) besteedt het CPT traditiegetrouw aparte aandacht aan het personeel dat werkzaam is in detentiecentra voor vreemdelingenbewaring. Het CPT onderstreept daarbij in het bijzonder het belang van een zorgvuldige selectie van goed opgeleid personeel. Het formuleert vervolgens een aantal criteria waaraan personeelsleden van detentiecentra voor vreemdelingen dienen te voldoen. Zo dient het personeel te beschikken over adequate communicatieve vaardigheden. Daarnaast dienen zij bekend te zijn met de verschillende culturele achtergronden van de vreemdelingen en kennis van relevante vreemde talen te hebben. Verder dienen zij in staat te worden geacht bepaalde symptomen van stress (post traumatisch of als gevolg van sociaal culturele veranderingen) bij vreemdelingen te herkennen en hier op adequate wijze mee om te gaan.
>
> In het rapport van Commissie Schoop (p.6) wordt over training en opleiding van personeel dat werkzaam is (of gaat worden) in de illegalen barakken het volgende opgemerkt:
>
> De commissie Schoop (KPC) heeft richtlijnen (eisen) opgesteld voor een opleiding tot arrestantenbewaarder. Zie bijlage 6. Uitgangspunt is het combineren van bejegening en bewaking omdat

scheiding van deze functies praktisch niet haalbaar lijkt. De richtlijnen zijn voorgelegd aan het LPO om de opleiding te ontwerpen en op te zetten.

In gesprekken met o.a. de inrichtingsdirecteur en de technische bijstanders van de naastgelegen Bon Futuro gevangenis werd ons meegedeeld dat in de nabije toekomst het inrichtingspersoneel van de illegalen barakken onder de verantwoordelijkheid van de directie van Bon Futuro komt te vallen. Nieuw personeel zal via de Stichting Beveiligingszorg Justitie worden geworven. Het komt er na de renovatie op aan dat invulling wordt gegeven aan een dagprogramma en dat in ieder geval voorzien wordt in adequate toegang tot de medische dienst. Voorts verdient aanbeveling te voorzien in faciliteiten (telefoon/skype) waarmee vreemdelingen contact kunnen onderhouden met familie in het land van herkomst. Voor nadere invulling verwijzen we ook naar de voorstellen van de commissie Schoop zoals deze zijn weergegeven in het rapport van 2009 (p. 20). Te weinig is in het huidige bezoek naar voren gekomen dat sprake was van een adequate voorbereiding op de ingebruikname na renovatie. Dat zulks overigens wel de bedoeling is blijkt uit het Uitvoeringsplan. Onder punt 17 van dat Plan is vermeld; "Het DJI- directieteam zal zorg dragen dat de vreemdelingendetentie op zo'n kort mogelijke termijn voldoet aan minimaal de CPT-normen." [6]

2.2.2 Conclusie: bevindingen over vreemdelingendetentie

De feitelijke situatie rondom het vasthouden van mannelijke vreemdelingen in de nog in gebruik zijnde oude illegalen barak op Curaçao is thans nog onveranderd. De renovatie van vreemdelingen barakken is nu voortvarend ter hand genomen en kan een positieve ontwikkeling genoemd worden. Van groot belang is dat in de toekomst het luchten en het bieden van een zinvolle dagbesteding gerealiseerd kan worden. Dat is thans nog niet het geval en het gebrek aan zichtbare voorbereidingen voor de ingebruikname van de vernieuwde barakken baart zorg. Alleen een nieuw gebouw is onvoldoende om te spreken van een aanvaardbare detentiesituatie.

[6] Naar aanleiding van het Plan van aanpak verbetertraject van de strafgevangenis en het huis van bewaring te Curaçao is een uitvoeringsplan tot stand gekomen. In een update van dit plan staat een plan van aanpak vreemdelingendetentie niet is gerealiseerd in verband met een verlate startdatum.

2.3 Penitentiaire inrichtingen (gevangenissen en huizen van bewaring)

Tijdens het bezoek aan de Nederlandse Antillen is een bezoek gebracht aan de Bon Futuro gevangenis te Curaçao, het h.v.b. Pointe Blanche te Sint Maarten en het h.v.b. van Bonaire. De bevindingen en opmerkingen naar aanleiding van al deze bezoeken zullen in het navolgende apart behandeld worden.

Bon Futuro (Curaçao) – gevangenis en huis van bewaring

2.3.1 Inleidende opmerkingen

In het rapport van mei 2009 is gemeld dat in de periode voor het bezoek in de Bon Futuro gevangenis op Curaçao een serie (gewelddadige) incidenten had plaatsgevonden die van directe invloed is geweest op het leefklimaat en de onderlinge verhoudingen in de inrichting.[7] Vastgesteld kon toen worden dat de gevangenis in hoofdzaak bezig was op het meest elementaire niveau: het verzekeren van de veiligheid aan personeel en gedetineerden. Mede als gevolg van deze incidenten is een aantal veiligheidsmaatregelen getroffen.

In het rapport van mei 2009 (p.22) valt hierover het volgende te lezen:

> Inmiddels kon worden vastgesteld dat de veiligheidssituatie grotendeels lijkt te zijn gestabiliseerd. Als gevolg van de incidenten is een crisisteam samengesteld om de situatie in Bon Futuro weer op orde te krijgen. Er wordt thans drie keer per week vergaderd om de operationele gang van zaken te regelen.
>
> Ten tijde van het bezoek bleek dat de voornaamste taak van het bewarend personeel thans beperkt is tot handhaving van een basaal veiligheidsniveau in de inrichting. Duidelijk is dat als gevolg van genoemde incidenten het ingezette verbetertraject op onderdelen ernstig is gestagneerd.
>
> Mede ingegeven door de genoemde incidenten is een aantal maatregelen in voorbereiding om de toegangsbeveiliging en de algemene veiligheid in de inrichting te verbeteren. In een aan ons ter hand gesteld schema onder de titel 'Activiteitenoverzicht CPT, Bon Futuro (GW NA)' worden genoemd:
>
> | | | |
> |---|---|---|
> | a. | Transporthof bij de hoofdpoort realiseren | 1 Aug 09 |
> | b. | Toegangscontrole gebouw personeel/bezoekers | 1 Jun 10 |
> | c. | Toegangscontrole gebouw goederen | 1 Jun 09 |
> | d. | Intern camera- observatiesysteem | 1 Mei 09 |
> | e. | Individueel personeelsalarmsysteem realiseren | 1 Aug 09 |
> | f. | Traliewerk/ Louvres 7,8, FOBA verstevigen | 1 Aug09 |
> | g. | Herbehuisvesting van de afdeling Socialedienst | 1 Okt 09 |
> | h. | Alle branddetectie app. en blusmiddelen upgraden | 1 Okt 09 |

Tijdens dit bezoek kon worden vastgesteld dat het bovengenoemde bouwproject ter verbetering van de toegangsbeveiliging gestaag vordert. Op basis van gesprekken met de directie en de DJI-managers en de informatie die ons voorafgaand aan het bezoek ter hand is gesteld kan hierover – in het kort – het volgende worden geconstateerd:

- De beveiligingsmuur voor de transporthof is gereed;
- De bouw van het controlegebouw voor personen en goederen is aanbesteed. De financiële middelen hiervoor zijn gereserveerd. Naar verwachting zal medio 2010 met de bouw worden

7 Bijzonder in het oog springend was het incident op 23 september 2008 waarbij een gedetineerde werd doodgeschoten. Voorts vond op 17 maart 2009 een gewelddadige ontsnapping plaats van 6 gedetineerden uit de Bon Futuro gevangenis. Twee personeelsleden werden daarbij door gewapende gedetineerden voor korte tijd gegijzeld. Uit vrees voor hun veiligheid en de omstandigheden waaronder in de gevangenis gewerkt moet worden legde het bewarend personeel voor enkele dagen het werk neer. Hierdoor ontstond een explosieve en dreigende situatie op de afdelingen.

gestart. In de tussentijd zal een noodvoorziening worden gerealiseerd om de toegangscontrole van bezoekers en personeel direct bij de centrale toegangspoort uit te kunnen voeren.
- Het interne camera- en observatiesysteem is gereed en operationeel. Vanuit een centrale post kan d.m.v. circa 45 bestuurbare camera's permanent toezicht worden uitgeoefend in en rondom de inrichting. De camerabeelden die worden opgenomen en bewaard, worden in geval van incidenten voornamelijk reactief gebruikt.
- Door (een deel van) het executieve inrichtingspersoneel wordt gebruik gemaakt van portofoons, die zijn voorzien van een alarmknop.
- De versteviging van de traliewerken bij Blokken 7 en 8 en de FOBA-afdeling is feitelijk nog niet in uitvoering. De aanbesteding loopt inmiddels wel.

In het kader van de "Samenwerkingsovereenkomst Verbetertraject Bon Futuro" wordt de sinds enkele maanden bijstand verleend door leden van het Nederlandse Landelijke bijstandteam van DV&O.[8] Deze eerste fase van bijstand beperkt zich vooralsnog tot de buitenbeveiliging rondom de inrichting. Van daadwerkelijke bejegening van gedetineerden is derhalve nog geen of nauwelijks sprake. Opmerking verdient dat het hier een personeelscategorie betreft die in Nederland wordt ingezet in verband met het vervoer van gedetineerden. Het betreft dus geen penitentiair inrichtingswerkers die geschoold en ervaren zijn in de dagelijkse omgang met gedetineerden in een inrichting. Het voornemen bestaat om de algehele veiligheidssituatie van Bon Futuro ingrijpend aan te pakken door de inzet van een volledig toegerust team bestaande uit leden van de Landelijke Bijzondere Bijstandseenheid (LBB) en het Bijzondere Ondersteunings Team (BOT) dat vanuit DJI beschikbaarheid is gesteld.

Naar aanleiding van het Plan van aanpak verbetertraject van de strafgevangenis en het huis van bewaring te Curaçao is een uitvoeringsplan[9] tot stand gekomen. Dat plan bevat zeer concrete voorstellen op vele terreinen. Het is van groot belang dat dit praktische plan voortvarend ter hand wordt genomen. Op onderdelen is een begin gemaakt. In het plan valt te lezen (onder 6): "Draag er zorg voor dat de strafgevangenis en het huis van bewaring Curaçao op zo kort mogelijke termijn voldoet aan minimaal de CPT-normen waarbij voorwaarden gecreëerd dienen te worden die het voldoen aan de CPT-normen ook voor de toekomst borgen." We volstaan met nog een enkel centraal punt aan te stippen. De verbetering van de infrastructuur wordt onder 13 genoemd. In het kader van de veiligheid is verdere compartimering van de inrichting wenselijk. Door niet zelden relatief eenvoudige maatregelen kunnen de bewegingen van gedetineerden beter worden beheerst. Verwacht wordt dat dit een bijdrage kan leveren aan de orde veiligheid in de inrichting, omdat in het verleden een aantal incidenten plaatsvond in de verbindingsgangen tussen de afdelingen. In dit verband moet nader onderzoek naar de mogelijkheden van interne differentiatie met kleine bouwkundige aanpassingen worden toegejuicht (onder 11). Indien de toegangscontrole en postenbezetting op orde zijn zal een zoekactie naar contrabande plaatsvinden (onder 4). De postenbezetting en het roostersysteem voor de effectieve inzet van personeel zijn cruciaal. Het gaat daarbij onder meer om discipline bij aanwezigheid van het personeel gedurende werktijden. Naar onze indruk is hier inmiddels een eerste slag gemaakt.
Onder 2 van het uitvoeringspan komt een essentieel punt aan de orde: "Draag zorg voor een geïntegreerde aanpak en opvolgingsorganisatie bij calamiteiten en draag zorg voor de veiligheid van medewerkers en personeel."Er is terecht een afzonderlijk Plan van aanpak naar aanleiding van het een brandveiligheidsrapport. De daarbij behorende actiepuntenmatrix bevat niet voor niets 28 punten. Er is in dit opzicht veel werk aan de winkel en naar onze indruk verloopt de implementatie niet erg vlot.

2.3.2 Relatie inrichtingspersoneel met gedetineerden

De relatie tussen het inrichtingspersoneel en de gedetineerden in de Bon Futuro gevangenis is sinds ons bezoek in mei 2009 vrijwel ongewijzigd. Dit beeld wordt bevestigd in gesprekken met de directie.

---

8 DV&O staat voor Dienst vervoer en ondersteuning.
9 We beschikken over versie 2.0 van 11 oktober 2009.

Met uitzondering van de hierna te bespreken JOVO afdeling (Blok 3) wordt tot op heden nauwelijks invulling gegeven aan de term bejegening. In het vorige rapport (p.22-23) werd hierover nog het volgende vastgesteld:

> Zoals in het rapport van september 2008 (p.20) reeds werd gemeld baart de relatie tussen het inrichtingspersoneel en de gedetineerden in de Bon Futuro gevangenis het CPT grote zorgen (paragraaf 41). Met name het uitblijven van daadwerkelijke positieve bejegening van het grootste deel van de gevangenispopulatie. Het behoeft geen verbazing dat de huidige toestand in Bon Futuro ertoe heeft geleid dat de afstand tussen het personeel en de gedetineerden groter is geworden. Dit geeft in de dagelijkse gang van zaken in de inrichting nog de nodige problemen. Met name het in- en uitsluiten van gedetineerden loopt nog niet naar tevredenheid.
>
> Uit het gesprek met o.a. de directie van de inrichting blijkt dat inmiddels vrijwel alle personeelsleden van de executieve dienst de training 'Praktisch Penitentiair Optreden (PPO)' hebben gevolgd, waarbij de bejegening van gedetineerden en het hanteren van geweld gedoceerd worden.

Het CPT toont zich eveneens zeer bezorgd over het aantal geweldsincidenten tussen gedetineerden onderling (paragraaf 46). Het CPT benadrukt in al zijn rapporten dat op de inrichtingsautoriteiten een zorgplicht rust om te waken over de belangen en de lichamelijke fysieke bescherming van gedetineerden. De inzet van cameratoezicht kan een belangrijk instrument zijn bij het terugdringen van geweld. Dat is dus inmiddels gerealiseerd. Een veilig detentieklimaat vereist volgens het CPT bovenal voldoende inrichtingspersoneel en meer contacten tussen het personeel en de gedetineerden zodat een positieve relatie kan worden opgebouwd. In dit kader is het in het uitvoeringsplan genoemde roostersysteem ten behoeve van effectieve personeelsinzet van betekenis.

In het vorige rapport werd melding gemaakt van de praktijk waarbij gedetineerden omwille van hun eigen veiligheid in het politiecellencomplex Blok 1 verbleven. Het rapport van mei 2009 houdt hierover het volgende in:

> Zoals hierboven vermeld (paragraaf 2.1.2) verblijven ten tijde van ons bezoek 12 gedetineerden in het politiecellencomplex Blok 1 omdat hun veiligheid op reguliere afdelingen van Bon Futuro onvoldoende gegarandeerd zou kunnen worden. De beperkte mogelijkheid voor selectie en differentiatie is daaraan debet. De bouwkundige staat van de Bon Futuro gevangenis staan daaraan in de weg. Er wordt verteld dat het een enkele keer voorkomt dat 'kwetsbare gedetineerden' voor hun eigen veiligheid – en niet zelden op eigen verzoek – tijdelijk in afzonderingscellen verblijven. Het structureel onderbrengen van tot gevangenisstraf veroordeelden in politiecellen is in strijd met de wet.

Bij de bespreking van de toestand van de cellen in Blok 1 is reeds opgemerkt dat bovengenoemde praktijk ongewijzigd is. Op deze plaats kan slechts (nogmaals) worden herhaald dat deze situatie onwenselijk en onacceptabel is, en bovendien in strijd met de wet en internationale regels. Nadere selectie en differentiatie van beheersgevaarlijke gedetineerden in Bon Futuro is derhalve noodzakelijk.

Bijzondere aandacht in dit verband verdient het recent gestarte regime voor jongvolwassene gedetineerden (JOVO). In Blok 3 verblijven thans circa 45 jongens van 18-23 jaar. De sfeer in Blok 3 is – in tegenstelling tot andere afdelingen – relatief ontspannen te noemen. Hoewel het dagprogramma duidelijk nog in ontwikkeling is, wordt er reeds op beperkte schaal onderwijs verzorgd door externe docenten. Voor de methodische onderbouwing van de jeugdafdeling en de plannen voor een nadere concretisering van het regime verwijzen we naar de zogenaamde Handleiding JOVO afdeling.[10]

[10] We beschikken over een niet gedateerde versie van deze handleiding die tot stand is gebracht door de Commissie JOVO Prison Bon Futuro (jomarth@hotmail.com).

2.3.3 Detentieomstandigheden

* In de voorgaande rapporten is gemeld dat er met betrekking tot de hygiënische omstandigheden in Bon Futuro verschillende initiatieven ter verbetering zijn ontplooid. In het rapport uit 2009 (p.23) werd hierover het volgende opgemerkt:

> Met betrekking tot de detentieomstandigheden valt met name op dat de hygiënische situatie in Bon Futuro redelijk op orde was. Werd in ons vorige rapport nog melding gemaakt van zwerfvuil (vuilniszakken en etensbakken) op de grond en in het prikkeldraad op de gevangenismuren (p.21), thans maakte de inrichting een redelijk schone indruk. Er is op initiatief van Justitiële Zaken bovendien een commissie ingesteld die maandelijks rapporteert over de (hygiënische) omstandigheden. Naar verluidt maken de gedetineerden op beperkte schaal zelf schoon. Het verdient aanbeveling dat het schoonhouden van de afdelingen op meer structurele wijze zou plaatsvinden door het aanstellen van een zgn. reiniger, hetgeen in Nederlandse penitentiaire inrichting gebruikelijk is. Op Blok 1 was reeds een reiniger werkzaam.
>
> Voor een betere hygiëne stelt het CPT voor om een scheiding aan te brengen tussen de toiletten en de douches bij de strafcellen (paragraaf 49). In ons vorige rapport was te lezen dat de minister van Justitie voornemens was dit punt mee te nemen in het voorstel voor een algehele renovatie van de strafcellen binnen de algehele onderhoud- en verbouwplannen voor Bon Futuro. In het Activiteitenoverzicht CPT, Bon Futuro (GW NA) wordt hierover het volgende gemeld:
>
> | | | |
> |---|---|---|
> | a. | TOR voor upgraden strafcellen opstellen | 1 Mei 09 |
> | b. | Sanitair vervangen c.q. repareren | 1 Aug 09 |
> | c. | Waterleiding vervangen | 1 Aug 09 |
> | d. | Matrassen vervangen | 20 April 09 |
> | e. | Alarmeringsysteem aanleggen | 1 Aug 09 |
> | f. | Ventilatie systeem aanbrengen | 1 Sept 09 |
> | g. | Dak lekkage repareren | 1 Sept 09 |
> | h. | Daglicht toetreding realiseren | 1 Sept 09 |
> | i. | Luchtplaats aanbrengen | 1 Sept 09 |
> | j. | Schoonmaak programma opstellen met gedetineerden en monitoren | 1 Mei 09 |

Vastgesteld kan worden dat de algehele hygiënesituatie in de gevangenis nog steeds de aandacht heeft. De hygiëne in de inrichting is hierdoor zichtbaar op een hoger niveau gekomen. Periodiek worden er controles uitgevoerd door Dienst Juridische Zaken (DJZ). Er is in oktober 2009 (opnieuw) een werkgroep ingesteld voor het schoonmaken van de terreinen op en rond Bon Futuro. Dit heeft in november 2009 geresulteerd in een deelplan "Schoonmaken terreinen" waaraan,zoals gezegd, zichtbaar uitvoering wordt gegeven.

* Er is een start gemaakt met de verbouw van een interne ruimte centraal in de inrichting voor het realiseren van een fitnessruimte. De ruimte, alsmede de middelen en de apparatuur zijn hiervoor beschikbaar. Het bouwproject wordt uitgevoerd met de hulp van gedetineerden.

* De situatie in de strafcelunit is onveranderd. Tijdens onze rondgang door de inrichting werden we opnieuw getroffen door de onacceptabele toestand van de strafcellen (het cachot). Het ontbreken van daglicht en het gebrekkige sanitair maken deze cellen reeds ver beneden de maat. De gedetineerden die op de strafafdeling verblijven bewegen zich gedurende (een groot deel van) de dag op de smalle strook voor de cellen. De aanwezige gedetineerden klagen over verveling. Naar verluidt wordt er geen (permanent) toezicht uitgeoefend door het inrichtingspersoneel. Het maakt een sombere indruk en is er vies. Aan het onder 12 van het uitvoeringsplan aangekondigde onderzoek naar verbetering dient prioriteit te worden gegeven.

* Het CPT stelt voor dat iedere cel dient te worden uitgerust met een bel-systeem, inclusief de vrouwenafdeling (paragraaf 48). Uit het gesprek met de directie volgt dat het aanbrengen van een

bel/intercomsysteem voor de directe verbindingen met de celblokken en de cellen in uitvoering is genomen.

2.3.4 Regime

In ons rapport uit 2009 is vastgesteld de daar genoemde incidenten een flinke wissel hebben getrokken op het regime in Bon Futuro en dat het aanbod van activiteiten nagenoeg tot nul was gereduceerd. Daarmee werd de stijgende lijn die sinds het bezoek van het CPT was ingezet doorbroken. In augustus 2008 werd nog gemeld dat voor ongeveer 1/3 deel van de gedetineerdenpopulatie een beperkte vorm van dagprogramma aangeboden zoals computeronderwijs en cursussen voor analfabeten.

Uit gesprekken met de directie blijkt dat het activiteitenaanbod nog steeds zeer beperkt is. Voor alle blokken is inmiddels een dagprogramma opgesteld. Het gebrek aan voldoende personeel om de activiteiten te begeleiden, alsmede het zeer beperkte aanbod van werkzaamheden belemmert evenwel de daadwerkelijke uitvoering hiervan. In dit verband is positief te noemen dat recentelijk twee sportmeesters zijn aangenomen. Naast de inrichting is een kleinschalige veehouderij gestart waar ongeveer vijf gedetineerden werkzaam zijn. Voorts bestaat thans de mogelijkheid om sport- en spelmateriaal aan gedetineerden uit te lenen. Bij de verantwoordelijke afdelingshoofden bestaat evenwel nog terughoudendheid om dit te doen.

Er is ons gemeld dat een arbeidsgebouw met hierin werkplaatsen voor gedetineerden en een magazijn is aanbesteed. De middelen hiervoor zijn gereserveerd. De verwachting is dat medio 2010 met de bouw kan worden gestart.

2.3.5 Personeel

Met betrekking tot het door het CPT gesignaleerde personeelstekort wordt in het rapport van augustus 2008 (p.22) het volgende opgemerkt:

> In de brief van 15 januari merkt de minister van Justitie op dat al enige tijd een wervingsplan wordt uitgestippeld door de technische bijstanders. Het aangekondigde traject van de formalisering van de functiewaardering van gevangenisbewaarders zou inmiddels gereed zijn. Door interne verschuiving mogelijk te maken, zouden formatieplaatsen voor bewaarders worden gecreëerd. De wervings- en selectiecampagne zullen de vacant geworden formaties moeten opvullen. Voorts kondigt de minister aan dat in het kader van de externe beveiliging 25 extra beveiligingsfunctionarissen worden geworven via de Stichting.
>
> In het Activiteitenoverzicht CPT, Bon Futuro (GW NA) is te lezen dat de wervingscampagne voor inrichtingswerkers en beveiligingswerkers nog in volle omvang bezig is. Voorts is een advertentie geplaatst voor een viertal hoofden. De werving geschiedt internationaal.

Het rapport van mei 2009 vermeldt dat het personeelstekort onverminderd aanwezig is. Inmiddels kan worden vastgesteld dat de wervingscampagne voor het management is afgerond. Een viertal kandidaten is ter benoeming voorgedragen. Momenteel loopt er een veiligheidsonderzoek naar de beoogde kandidaten. Na afronding hiervan zal definitieve benoeming plaatsvinden. Sinds oktober 2009 zijn bovendien drie DJI-managers ter ondersteuning van de directie in de inrichting werkzaam.

2.3.6 Medische zorg

De situatie rondom het medische personeel dat werkzaam is in Bon Futuro is sinds ons bezoek in mei 2009 grotendeels onveranderd. Wel wordt opmerking gemaakt dat het afgelopen half jaar sprake is geweest van behoorlijke samenwerkingsproblemen binnen de medische dienst. Dit heeft directe consequenties gehad voor de kwaliteit van zorg in de inrichting. De spanningen hadden te maken met

gebrek aan structuur binnen de organisatie. Er is duidelijk behoefte aan leidinggevende figuur in de medische dienst.

In het rapport van mei 2009 werd over de medische zorg het volgende opgemerkt:

> In het rapport van september 2008 (p.22) viel te lezen dat door de week er tot 22.00 uur een verpleegkundige in de inrichting aanwezig is en in het weekend tot 19.00 uur. Daarna is de verpleegkundige op afroep beschikbaar. De wens wordt uitgesproken voor uitbreiding om ook nachtdiensten te realiseren. De faciliteiten in Bon Futuro maken dit echter niet mogelijk.
>
> * De aanbesteding voor het aanstellen van een apotheker heeft geen resultaat gehad. Er kon op dit punt geen voortgang worden geconstateerd.
>
> * De vacature voor een fulltime psycholoog is thans nog steeds open. Op de FOBA is wel psychologische ondersteuning. Inrichtingsarts dr. Moses merkt op dat de behoefte om twee psychologen aan de formatie toe te voegen enorm groot is. Het aanstellen van een fulltime psycholoog op de vrije markt wordt budgettair gezien niet haalbaar geacht.
>
> * Met betrekking tot de aanbeveling van het CPT (paragraaf 59) betreffende het opleggen van disciplinaire sancties en de rol van het medische personeel werd in ons rapport van september 2008 (p.23) het volgende vastgesteld:
>
>> (…) als een gedetineerde in afzondering wordt geplaatst als zijnde een disciplinaire maatregel is het de directie, die daarover beslist en niet de inrichtingsartsen. Onze artsen kunnen niet bepalen of een gedetineerde in afzondering geplaatst moet worden. Wel dient de gedetineerde binnen 24 uur door een arts te worden bezocht (in bepaalde gevallen is er ook een medebeoordeling door onze psychiater). De arts observeert diens medische situatie en brengt dienaangaande rapportage uit aan de directeur zonodig vergezeld van adviezen.
>
> Tijdens dit bezoek werd gemeld dat deze praktijk – waarbij de arts wordt geraadpleegd bij het opleggen van disciplinaire straffen – onveranderd is.

* De fulltime psychiater is met pensioen gegaan. Dit wordt momenteel opgevuld door een psychiater die op consultbasis werkzaamheden verricht. Er is een vacature opengesteld voor een nieuwe psychiater op afroepbasis.

* Eind 2009 heeft de Inspectie voor de Volksgezondheid onderzoek gedaan naar de kwaliteit van zorg binnen Bon Futuro. Een rapport met bevindingen is nog niet opgeleverd. Naar verluidt maakte een eerste terugkoppeling met de directie van de inrichting duidelijk dat er op het gebied van zorg in de inrichting nog veel dient te verbeteren. Op aanbeveling van de Inspectie verloopt de levering van medicatie thans op naam middels recept.

* De situatie op de forensische observatie- en begeleidingsafdeling (FOBA) is onveranderd. De prikkelarme afdeling kenmerkt zich bijvoorbeeld doordat het mogelijk is medicatie te verstrekken aan soms ernstig psychisch zieke patiënten. Hier blijkt dat het wel realiseerbaar is dat gedetineerden en personeel op een acceptabele wijze met elkaar omgaan. Het verdient aanbeveling het bejegeningsklimaat van de FOBA waar mogelijk te exporteren naar de andere afdelingen.

2.3.7 Riot-team

Het CPT plaatst een aantal belangrijke kanttekeningen bij de inzet van het Riot-team en doet verschillende aanbevelingen met betrekking tot de werving, opleiding en wijze van inzet ervan (paragraaf 63-66).

In het rapport van mei 2009 werd hierover het volgende gemeld:

In het rapport van september 2008 is hierover onder meer opgemerkt dat het niet duidelijk is geworden of nu gestreefd wordt naar opheffing en een start op een nieuwe leest of reorganisatie van het team. Aan deze onduidelijkheid is tijdens dit bezoek geen einde gekomen. Totdat duidelijk is wat er met het Riot-team moet gebeuren, zal het operationeel blijven. Wel kon worden vastgesteld dat de leden van het Riot-team thans ook andere taken hebben op het gebied van de beveiliging van de inrichting. Gebleken is dat het optreden van het Riot-team als zodanig beperkt blijft tot incidenten. Het Riot-team wordt voorts ingezet bij celinspecties.

Er werd voorts gemeld dat alle leden van het Riot-team inmiddels de training "Praktisch Penitentiair Optreden" (PPO) hebben gevolgd.

Ten opzicht van het vorige bezoek zijn met betrekking tot het optreden van het Riot-team geen bijzonderheden te melden.

Pointe Blanche (Sint Maarten) – gevangenis en huis van bewaring

2.3.8 Bevindingen bezoek

De Pointe Blanche gevangenis op Sint Maarten maakt geen deel uit van het CPT-rapport.[11] Tijdens onze vorige bezoeken in augustus 2008 en mei 2009 is deze inrichting ook al bezocht. De belangrijkste bevindingen naar aanleiding van ons meest recente bezoek zullen hieronder worden weergegeven.

* De capaciteit van Pointe Blanche is 144 detentieplaatsen (134 mannen en 10 vrouwen). Ten tijde van het bezoek was sprake van een volledige bezetting. Doordat wordt vastgehouden aan de maximale capaciteit gaat het doorplaatsen vanuit het politiebureau nog steeds moeizaam. Wel vindt hierover naar verluidt goede samenwerking plaats tussen het Openbaar Ministerie en de inrichting. Dit heeft nog niet geleid tot zichtbaar resultaat. De verwachting is bovendien dat de druk op de capaciteit in de toekomst alleen nog maar groter zal worden.

* Zoals in de vorige rapporten gemeld werd, worden er in de praktijk drie gedetineerden per cel geplaatst. In de lijn van het bezoek van het CPT in 2002 kan worden vastgesteld dat drie gedetineerden per cel geen bezwaar behoeft te zijn mits er dagelijks maar voldoende gelegenheid wordt geboden om buiten de cel te verblijven. Dit blijkt nog steeds het geval te zijn in Pointe Blanche. Gedetineerden worden twee keer per dag een uur in de gelegenheid gesteld om te luchten. Tijdens de vorige bezoeken betrof dit nog twee maal anderhalf uur. Derhalve een teruggang van een uur luchten per dag.

Net als tijdens het bezoek in augustus 2008 was de sfeer in de inrichting relatief ontspannen, waarbij gedetineerden gedurende de dag veel vrijheid werd gegeven om zich over de afdeling te bewegen.
Wel werd melding gemaakt van problemen met rivaliserende bendes in de inrichting. Naar verluidt vinden er zo nu en dan (eens per maand) vechtpartijen plaats. Er wordt zoveel mogelijk getracht de bendeleden gescheiden van elkaar vast te houden. Gelet op de gebouwelijke (kruisvormige) situatie van Pointe Blanche is dit niet eenvoudig.

* Een voortdurend probleem in de Pointe Blanche gevangenis betreft het personeelstekort. Dit heeft directe consequenties voor het hele functioneren van de inrichting. De formele bezetting is slechts gedeeltelijk gevuld (totaal 64 aanwezig; de formatie zou 88 moeten zijn). Met name in de staf en het middenkader is dringend behoefte aan versterking. Tijdens het gesprek met de inrichtingsdirecteur werd ons gemeld dat de Raad van Ministers recentelijk heeft ingestemd met een nieuwe formatie van 96 personeelsleden.

11 Het CPT bezocht de Pointe Blanche gevangenis voor het laatst in februari 2002. CPT/Inf (2002) 30, Netherlands Antilles, paragraaf 25-70. Dit rapport is te raadplegen via www.cpt.coe.int.

Over de werving van voldoende geschikt personeel werd in het rapport van augustus 2008 (p. 27) het volgende opgemerkt:

> Het vereiste van het Nederlanderschap voor het personeel vormt een belemmering bij de werving. Vooral in de staf- en/of leidinggevende functies is het personeelsgebrek opvallend merkbaar. Van beleidsontwikkeling op het terrein van personeelszaken, gezondheidszorg, financiën, gedetineerdenzaken komt (te) weinig terecht. Niet te verwachten valt dat op korte termijn verandering in deze situatie zal komen, al is in samenwerking met Bon Futuro wel een Task Force opgezet ten behoeve van een nieuwe organisatiestructuur.

Uit het gesprek met de inrichtingsdirecteur kwam naar voren dat bovengenoemde *Task Force* – waarin samenwerking tussen Curaçao, Bonaire en Sint Maarten werd nagestreefd – inmiddels is opgeheven.
Wel is op Sint Maarten een begeleidingscommissie opgestart ten behoeve van de werving van met name personeel op managementniveau. Wanneer daadwerkelijk met die werving kan worden gestart is onduidelijk i.v.m. de staatkundige hervorming van Sint Maarten.

In het rapport van mei 2009 (p. 27) viel te lezen dat er verschillende voordrachten waren gedaan voor ontslag van personeelsleden, vanwege langdurige ziekte of strafrechtelijke veroordeling. De afwikkeling hiervan verliep zeer traag (soms jaren), waardoor vacatures feitelijk niet konden worden opgevuld. Een positieve ontwikkeling in dat verband is dat, weliswaar de ontslagformaliteiten nog niet zijn afgewikkeld, maar dat dit de werving van nieuw personeel niet meer in de weg staat. Gemeld werd dat thans 15 nieuwe (waarvan 9 vrouwelijke) inrichtingsmedewerkers worden ingewerkt. Voorts zijn er twee sportbegeleiders aangesteld.

* Met betrekking tot het bieden van een zinvolle dagbesteding is de situatie in Point Blanche op hoofdlijnen niet gewijzigd. Net als tijdens het vorige bezoek is ook nu op onderdelen lichte vooruitgang zichtbaar. Anderzijds valt op dat de initiatieven betrekkelijk op zichzelf staan - veelal op projectbasis - en dat het waarborgen van de continuïteit van het aanbod niet eenvoudig is.

Over het programma van activiteiten in Pointe Blanche was is in het rapport van september 2008 (p. 27) te lezen:

> In de inrichting is een aantal vormen van zinvolle dagbesteding aanwezig. Tijdens ons bezoek werd aan een twaalftal gedetineerden wiskundeles gegeven door een docente van buiten de inrichting. Dit onderwijs op Mavoniveau vindt twee keer per week plaats. Gedetineerden gaven spontaan te kennen deze activiteit zeer op prijs te stellen. Verder is er de zogenaamde entrepreneurtraining: voor het starten van een eigen bedrijf. Een dergelijke opleiding duurt zes weken. Deze training is een initiatief van de reclassering. Er hebben sinds enkele maanden 47 gedetineerden deelgenomen. Voorts beschikt de inrichting over 10 computers. Computeronderwijs kan iedere dag gegeven worden. Opmerkelijk is dat al deze activiteiten worden verzorgd door docenten van buiten de inrichting.
>
> In de naaikamer worden uniformen en soms ook andere kleding gemaakt. Daardoor is voorzien in arbeid voor ongeveer twaalf tot veertien gedetineerden. De inrichting kent een eigen keuken. Ongeveer tien gedetineerden zijn aldaar onder leiding van een kok te werkgesteld. Daarenboven zijn er een drietal eenvoudige werkplaatsen buiten het gebouw van de inrichting, maar binnen de muren. Daarvan functioneert feitelijk vooral de houtafdeling met zes plaatsen waar drie tot vier gedetineerden werkzaam zijn. Hier wordt onder de enthousiaste aanvoering van een timmerman van buiten gekwalificeerd werk gedaan ten behoeve van externe opdrachtgevers. In de autowerkplaats (zes plaatsen) was al enige tijd geen andere activiteit dan het incidenteel wassen van auto's. De derde werkplaats is een laswerkwerkplaats met zes arbeidsplaatsen. Hier vonden geen werkzaamheden plaats, omdat de instructeur niet meer bij de inrichting werkzaam is. In het verleden is tuinieren ook nog een activiteit geweest, maar dat staat op een laag pitje. Niet uitgesloten is dat er op een project buiten de inrichting wordt gewerkt, maar de indruk bestaat dat dit incidenteel is. De gedetineerde vrouwen verrichten schoonmaakwerkzaamheden onder andere in het kantoorgedeelte van de gevangenis. Thans worden twee sportinstructeurs gemist met als gevolg dat de sport verzorgd door een medewerker die daartoe niet gekwalificeerd is. Er is een redelijke bibliotheekvoorziening.

In het rapport van mei 2009 werd voorts het volgende opgemerkt:

> Zo werd ons gemeld dat er thans op beperkte schaal arbeid buiten de inrichting wordt gerealiseerd. De autowerkplaats was sinds het vorige bezoek weer in gebruik genomen. Een eerste lichting cursisten van entrepreneurtraining - voor het starten van een eigen bedrijf - heeft inmiddels de opleiding afgerond. Het voornemen bestaat om in augustus 2009 te beginnen met opleidingen met het zgn. EDUCAT-programma.

Vastgesteld kon worden dat de voorgenomen opleidingen met het genoemde EDUCAT-programma vanwege financiële redenen geen doorgang hebben gevonden. De genoemde entrepreneurtrainingen zijn inmiddels succesvol afgerond. Bij gebrek aan financiële middelen zal dit project op korte termijn evenwel geen vervolg krijgen. Positief is dat de vrouwelijke gedetineerden eenmaal per week computerles volgen. Naar verluidt bestaat voorts het voornemen om kappersopleidingen aan te bieden. Het reguliere onderwijs voor alle gedetineerden (wiskunde e.d.) zal per 1 maart weer voortgezet worden.

Bijzondere aandacht verdient het elementaire jeugdprogramma dat in januari 2010 van start is gegaan en dat gedurende de hele week een basisdagprogramma voor circa 30-40 jeugdigen biedt. Het programma omvat scholing, arbeid en sportactiviteiten.[12] Deelname hieraan is verplicht. Wel staat er een dagvergoeding tegenover. Het weigeren om deel te nemen kan bovendien consequenties hebben voor de vervroegde invrijheidstelling en eventueel elektronisch toezicht. De docenten zijn deels werkzaam in de inrichting en deels van buiten de inrichting afkomstig.

* Het project Elektronisch toezicht – onder begeleiding van de reclassering – is inmiddels van start gegaan. Op dit moment nemen zeven gedetineerden deel aan het project.

* De medische verzorging in Pointe Blanche is sinds het vorige bezoek onveranderd. Er is een arts die 24 uur per dag op afroep beschikbaar is. Een keer per week komt de arts naar de inrichting om spreekuur te houden. Tijdens kantooruren zijn er twee verpleegkundigen aanwezig en zij zijn voor het overige op afroep beschikbaar. Thans is één verpleegkundige langdurig ziek. Dit wordt opgevangen door de inzet van personeel van de ambulancedienst.

Huis van bewaring Bonaire (Bonaire)

2.3.9 Inleidende opmerkingen

Sinds september 2008 is onder de benaming 'Verantwoorde detentie BES-eilanden' een ingrijpend traject van verandering en verbetering ingezet in het h.v.b. te Bonaire, zowel in bouwtechnische, organisatorische als personele zin. Mede gelet op de toekomstige status van Bonaire als onderdeel van het Nederlandse staatsbestel is de ambitie geformuleerd om per 1 april 2009 aan de CPT-normen te voldoen (*Kamerstukken II*, 2008/2009, 31 568, nr. 30).

De verbouwwerkzaamheden in het h.v.b. waren tijdens ons bezoek nagenoeg afgerond. Het huidige h.v.b. heeft thans een capaciteit van 52 detentieplaatsen. Daarnaast worden er 24 plaatsen gecreëerd in containers die op het parkeerterrein (van het politiebureau) zullen worden geplaatst. In totaal levert dit dus een detentiecapaciteit van 76 plaatsen op. Voor de langere termijn (enkele jaren) wordt nieuwbouw beoogd met een totale capaciteit van 95 detentieplaatsen.

12 Het Programma Jeugd Beleid 2010 onderscheidt reguliere vakken; lezen en schrijven; Engelse taal; rekenen; sport; bijbelles; Nederlandse taal en Vak opleidingen/ vormingsvakken; naailes; kookles; timmeren; kapper; muziekles; lassen en auto reparatie; tuinbouw en computerles.

2.3.10 Relatie inrichtingspersoneel met gedetineerden

Met betrekking tot de relatie tussen het inrichtingspersoneel en de gedetineerden viel in het rapport van mei 2009 het volgende te lezen:

> Op grond van het bezoek aan het h.v.b. te Bonaire en de gevoerde gesprekken met de directie en het inrichtingspersoneel, bestaat de indruk dat het door het CPT geschetste beeld van een ontspannen atmosfeer in de inrichting onveranderd is. Wel is er door de directie op gewezen dat als gevolg van de personeelsuitbreiding en het daarmee verband houdende veranderde regime, er aanzienlijk meer structuur is ontstaan in de dagbesteding van de gedetineerden. Dit levert niet zozeer spanningen op, maar betekent wel een enorme omschakeling voor zowel gedetineerden als het inrichtingspersoneel en legt daarom wel een zekere druk op de relaties.

De hierboven geschetste ontspannen atmosfeer in de inrichting is onveranderd. Opmerking verdient dat het gebruik van geweld tegen personen en goederen in de inrichting beperkt is. Dit verdient opmerking omdat juist als argument tegen apparatuur als tv en fitnesstoestellen op de Antillen niet zelden wordt ingebracht dat dit gelet op het gewelddadige karakter van de populatie onmogelijk is.

Blijkens de ons tijdens het bezoek ter hand gestelde informatie is het h.v.b. te Bonaire in het bezit van een dienstinstructie suïcide en een dienstinstructie bijt-, prik- en spuugincidenten.

2.3.11 Detentieomstandigheden

Met betrekking tot de mogelijkheid om dagelijks te luchten en te bewegen in de buitenlucht werd in het rapport van mei 2009 het volgende opgemerkt:

> Zoals in de rapportage van september 2008 werd gemeld, werd in augustus nog slechts gedeeltelijk voldaan aan de aanbeveling van het CPT om onverwijld te organiseren dat gedetineerden in de gelegenheid worden gesteld om ten minste één uur per dag te luchten en te bewegen in de buitenlucht. Aan deze aanbeveling wordt inmiddels voldaan.

Tijdens het bezoek kon worden vastgesteld dat aan het h.v.b. inmiddels een ruim opgezette luchtkooi is geplaatst. Het luchtterrein is ruim opgezet zodat gedetineerden zich aldaar in voldoende mate fysiek kunnen inspannen. Naar verluidt zal het luchtterrein worden voorzien van een basketballring en optrekbeugels, waar gedetineerden tijdens het luchten gebruik van kunnen maken.

Over de renovatiewerkzaamheden werd in het vorige rapport het volgende opgemerkt:

> Tijdens het bezoek werd de bovenverdieping van de inrichting gerenoveerd. De renovatie van de begane grond was inmiddels gerealiseerd. Als gevolg van het niet beschikbaar zijn van de bovenverdieping tot 1 april 2009, waren alle gedetineerden tijdelijk ondergebracht in de cellen op de begane grond, waaronder de '*multi-occupancy*' cellen en de cellen die normaal gesproken tot de vrouwenafdeling behoren. De enige vrouwelijke gedetineerde was voor de duur van de verbouwing ondergebracht in een politiecel. Als gevolg van de verbouwingswerkzaamheden kon nog geen helder beeld worden verkregen van de omstandigheden zoals die zich regulier in de inrichting voordoen.

Tijdens het bezoek was de renovatie van de bovenverdieping inmiddels ook gerealiseerd. De afdelingen maakte een schone en verzorgde indruk. Vergeleken met het eerste bezoek is de bouwkundige staat van de inrichting in veel opzichten sterk verbeterd.

2.3.12 Regime

In het rapport van mei 2009 werd over het gevoerde regime in het h.v.b. van Bonaire het volgende geconstateerd:

> Met betrekking tot het gevoerde regime in het h.v.b. te Bonaire zijn aanzienlijke veranderingen ten opzichte van augustus 2008 te melden. Als gevolg van de terbeschikkingstelling van 20 extra piw'ers (zie hieronder onder Personeel), kan thans aan alle 26 gedetineerden een dagprogramma worden aangeboden. Er is gelegenheid voor het beoefenen van sport en fitness, daarnaast is er gelegenheid tot arbeid en recreatie. De plannen om de voormalige keuken te verbouwen tot fitnessruimte is inmiddels gerealiseerd.

Aan alle gedetineerden wordt momenteel een bescheiden dagprogramma aangeboden. Dit bestaat uit luchten, kerk, bezoek en sport. Bovendien zijn alle cellen uitgerust met een televisie. Het aanbod van arbeid in de inrichting is evenwel zeer beperkt. Volgens de directie is het erg moeilijk om opdrachten (werkprojecten) van buiten de inrichting binnen te halen. Tijdens de renovatie werden gedetineerden ingezet bij de werkzaamheden. Daarover was men alom tevreden, maar die werkzaamheden zijn ten einde gekomen. De fitnessruimte, die is ruim voorzien van zeer geavanceerde apparatuur, is inmiddels volledig in gebruik.

2.3.13 Personeel

De executieve werkzaamheden in de inrichting zijn voor een belangrijk deel in handen van Nederlandse personeelsleden. In het vorige rapport viel hierover het volgende te lezen:

> Het personeelstekort in het h.v.b. te Bonaire is inmiddels nagenoeg opgeheven. Naast 17[13] lokale personeelsleden, waaronder 13 piw'ers, zijn inmiddels op uitzendbasis 28 Nederlandse ambtenaren, waaronder 20 piw'ers, werkzaam in het h.v.b.. Deze Nederlandse piw'ers rouleren steeds voor de duur van 6 maanden. Het streven is erop gericht om lokaal nog 7 piw'ers te werven, zodat het totaal aantal op 40 inrichtingswerkers komt.[14]
>
> Ten slotte meldde het projectmanagement dat er ten behoeve van de piw'ers in de afgelopen periode trainingen zijn georganiseerd met het oog op de bejegening van gedetineerden.

Tijdens ons bezoek waren er nog steeds 20 Nederlandse piw'ers werkzaam in de inrichting, tegenover 14 lokale personeelsleden. Met het oog op de toekomst wordt naar verluidt zoveel mogelijk getracht de sleutelposities binnen de inrichting door het lokale personeel te laten bezetten. Het gaat dan bijvoorbeeld om de positie van afdelingshoofd, maar ook om werkzaamheden als het opstellen van het dienstrooster. Hoewel dit aanvankelijk wel het uitgangspunt was, bleek tijdens het bezoek dat het zgn. model van *twinning*, waarbij samenwerking met lokaal inrichtingspersoneel (in die zin dat een Nederlander dagelijks in het werk samen optrekt met een lokale medewerker) centraal staat, niet in volle omvang wordt toegepast.[15] Wel volgden alle lokale personeelsleden in Nederland twee weken een opleiding en liepen er twee weken stage.

2.3.14 Medische zorg

Over de medische verzorging werd in het rapport van mei 2009 het volgende opgemerkt:

> De situatie rondom de gezondheidszorg in het h.v.b. blijkt sedert het vorige bezoek van augustus 2008 niet te zijn veranderd. Het is ondanks inspanningen nog niet gelukt om een penitentiair verpleegkundige te kunnen aantrekken. Medische screening bij binnenkomst vindt om die reden nog niet plaats. Wel is er op afroep een vaste, BIG-geregistreerde, huisarts beschikbaar en zijn er ook contacten met het

---

13 Bij gelegenheid van het melden van mogelijke feitelijke onjuistheden in ons rapport is door de directie van het h.v.b. Bonaire opgemerkt dat het gaat om "14 lokale personeelsleden".

14 Met betrekking tot de laatste zin werd de volgende correctie geplaatst: "Het streven is erop gericht om conform het O&F-rapport het personeelsbestand uit te breiden tot 76 FTE. Lokale kandidaten genieten daarbij de voorkeur".

15 Deze constatering werd door de directie van het h.v.b. in reactie op ons conceptrapport tegengesproken.

ziekenhuis op Bonaire. Het projectmanagement onderkent het belang van het aantrekken van een vaste penitentiair verpleegkundige en heeft een plan van aanpak opgesteld hoe een en ander kan worden gerealiseerd. De kamer voor het houden van medisch consult en het bewaren van medicatie is inmiddels in gereedheid.

De verbetering van de kwaliteit van de medische zorg in het h.v.b. is volop in ontwikkeling. In dat verband is het plan van aanpak "Verantwoorde Medische Zorg (VMZ) in PI Bonaire" opgesteld. In het plan worden de volgende deelactiviteiten onderscheiden:

1. organiseren van de primaire processen rondom de medische curatieve zorg
2. aanstellen en organisareren van de (justiteel) verpleegkundige en (justitieel) geneeskundige zorgverlening conform DJI kwaliteitskaders
3. organiseren van externe inhuur van eerstelijns zorgprofessionals op basis van beschreven kwaliteitseisen die zijn vastgesteld in dienstverleningsovereenkomsten en operationaliseren van de dienstverlening
4. faciliteren van noodzakelijke en structurele multidisciplinaire bij- en nascholing van de medische en verpleegkundige professionals op basis van de vastgestelde eindtermen van DJI
5. materieel laten inrichting van de dienst voor de korte termijn zodanig dat ook de verantwoorde opslag en disctributie van farmaceutische- en medische materialen wordt georganiseerd
6. aansluiting zoeken bij specifieke eisen en kaders voor de gebouwelijke inrichtingvan medsiche dienst voor de nieuwbouw (afdeling Gezondheidszorg zal dit aanleveren)
7. aansluitingzoeken bij de strategische ontwikkelingen van VWS (en GGD) op het eiland
8. onderzoeken hoe de facilitering en financiering vorm krijgt in afwachting van de transitite in oktober volgend jaar en het voeren van regie in meerjarenontwikkeling rondom zorg.

2.3.15 Conclusie: bevindingen over penitentiaire inrichtingen

Sinds het bezoek in augustus 2008 is de feitelijke situatie in de gevangenissen en huizen van bewaring, met uitzondering van het huis van bewaring te Bonaire, grotendeels ongewijzigd. Op onderdelen is er verbetering zichtbaar. De situatie in de Bon Futuro gevangenis blijft zorgwekkend. In dat licht dient de conclusie te worden gelezen.

Bon Futuro

De belangrijkste bevindingen over wat er sinds mei 2009 niet is gerealiseerd:

- de relatie tussen gedetineerden en het inrichtingspersoneel is problematisch;
- de veiligheid van alle gedetineerden binnen de inrichting kan onvoldoende gegarandeerd worden;
- het bieden van een dagprogramma met zinvolle dagbesteding is nog steeds onmogelijk;
- de personele bezetting is nog steeds problematisch;
- de onderhoud- en verbouwplannen van de strafcellen zijn nog niet gerealiseerd;
- het Riot-team functioneert nog als tevoren.

De belangrijkste bevindingen over wat er sinds mei 2009 wel is gerealiseerd:

- maatregelen voor de toegangsbeveiliging en algemene beveiliging in de inrichting vorderen gestaag;
- de algemene veiligheidssituatie in en rondom de inrichting is verbeterd;
- de hygiënische situatie is redelijk op orde;
- de mogelijkheid om sport- en spelmateriaal uit te lenen is gecreëerd;
- een regime voor jongvolwassenen is gestart;

Huis van bewaring Bonaire

De belangrijkste algemene bevindingen over wat er sinds mei 2009 nog niet is gerealiseerd:

- het bieden van arbeid (werkprojecten) verloopt moeizaam;
- het model van twinning wordt niet in volle omvang toegepast.

De belangrijkste bevindingen over wat er sinds mei 2009 inmiddels wel is gerealiseerd:

- de renovatie van de inrichting is nagenoeg afgerond;
- er is voorzien in een aantal activiteiten voor gedetineerden gedurende de dag (luchten, fitness, t.v. ed.)
- het personeelsbestand van de inrichting is vrijwel op sterkte;
- een nieuwe ruime luchtkooi is geplaatst;
- lokale personeelsleden hebben twee weken opleiding gevolgd en twee weken stage gelopen in Nederland.

Pointe Blanche gevangenis en huis van bewaring

De belangrijkste algemene bevindingen over wat er sinds mei 2009 nog niet is gerealiseerd:

- de personele bezetting is voor wat betreft staffuncties en middenkader nog steeds problematisch;
- continuïteit in projecten als EDUCAT en de entrepreneur training wordt niet gerealiseerd.

De belangrijkste bevindingen over wat er sinds mei 2009 inmiddels wel is gerealiseerd:

- er is een jeugdafdeling in gebruik genomen met een redelijk niveau van (onderwijs) activiteiten;
- er wordt nog immer nauwgezet de hand gehouden aan een opnamestop bij volledige benutting van de capaciteit;
- werving van executief personeel blijkt realiseerbaar;

2.4 Samengevat: de voornaamste conclusies op een rij

De volgende conclusies zijn moeilijk los van de CPT-rapportage en ons vorige rapporten te lezen. De voornaamste conclusies beperken zich tot vaststelling of een aanbeveling van het CPT ten opzichte van ons vorige rapport wel of niet is gerealiseerd.

Politiecellen

De belangrijkste bevindingen over wat sinds mei 2009 niet is gerealiseerd:

- de verblijfsduur in de politiecellen te Philipsburg is te lang, doorplaatsing geschiedt niet altijd voortvarend;
- vreemdelingen verblijven, soms voor langere duur in politiecellen;
- de norm van een uur luchten en bewegen in buitenlucht per dag wordt niet overal gehaald;
- bij toenemende druk wordt er niet vastgehouden aan de officiële capaciteit van de cellen;
- enige vorm van dagbesteding bij verblijf van meer dan enkele dagen wordt (met uitzondering van Blok 1) in geen van de politiecellencomplexen gerealiseerd;
- er verblijven nog steeds tot gevangenisstraf veroordeelden in politiecellen (Blok 1);
- er vindt nog geen medische intake van arrestanten plaats;
- ten aanzien van de ventilatie en de temperatuur in de cellen is geen verandering waargenomen.

De belangrijkste bevindingen over wat sinds mei 2009 wel is gerealiseerd:

- de aangekondigde structurele renovatie van het cellencomplex te Barber is nagenoeg gereed;
- een bel-systeem in de cellen in Blok 1 is aangebracht;
- de nieuwbouw van het cellencomplex te Philipsburg is vrijwel gerealiseerd;
- arrestanten in cellencomplex te Philipsburg hebben voldoende toegang tot medische verzorging;
- in het cellencomplex te Philipsburg zijn voldoende matrassen aanwezig;
- een systeem van inspecties met verslaglegging op Sint Maarten is op gang gekomen;
- het cellencomplex in Oranjestad (Sint Eustatius) is inmiddels gerealiseerd;
- de hygiënische omstandigheden in de politiecellen zijn aanvaardbaar.

Vreemdelingen

De feitelijke situatie rondom het vasthouden van vreemdelingen in de illegalen barakken op Curaçao is thans nog onveranderd. De nieuwbouw van vreemdelingen barakken is een positieve ontwikkelingen. Het luchten en het bieden van een zinvolle dagbesteding blijft om aandacht vragen.

Penitentiaire inrichtingen

Conclusie: bevindingen over penitentiaire inrichtingen

Sinds het bezoek in augustus 2008 is de feitelijke situatie in de gevangenissen en huizen van bewaring, met uitzondering van het huis van bewaring te Bonaire, grotendeels ongewijzigd. Op onderdelen is er verbetering zichtbaar. De situatie in de Bon Futuro gevangenis blijft zorgwekkend. In dat licht dient de conclusie te worden gelezen.

Bon Futuro

De belangrijkste bevindingen over wat er sinds mei 2009 niet is gerealiseerd:

- de relatie tussen gedetineerden en het inrichtingspersoneel is problematisch;
- de veiligheid van alle gedetineerden binnen de inrichting kan onvoldoende gegarandeerd worden;
- het bieden van een dagprogramma met zinvolle dagbesteding is nog steeds onmogelijk;
- de personele bezetting is nog steeds problematisch;
- de onderhoud- en verbouwplannen van de strafcellen zijn nog niet gerealiseerd;
- het Riot-team functioneert nog als tevoren.

De belangrijkste bevindingen over wat er sinds mei 2009 wel is gerealiseerd:

- maatregelen voor de toegangsbeveiliging en algemene beveiliging in de inrichting vorderen gestaag;
- de algemene veiligheidssituatie in en rondom de inrichting is verbeterd;
- de hygiënische situatie is redelijk op orde;
- de mogelijkheid om sport- en spelmateriaal uit te lenen is gecreëerd;
- een regime voor jongvolwassenen is gestart.

Huis van bewaring Bonaire

De belangrijkste algemene bevindingen over wat er sinds mei 2009 nog niet is gerealiseerd:

- het bieden van arbeid (werkprojecten) verloopt moeizaam;
- het model van *twinning* wordt niet in volle omvang toegepast.

De belangrijkste bevindingen over wat er sinds mei 2009 inmiddels wel is gerealiseerd:

- de renovatie van de inrichting is nagenoeg afgerond;
- er is voorzien in een aantal activiteiten voor gedetineerden gedurende de dag (luchten, fitness, t.v. ed.)
- het personeelsbestand van de inrichting is vrijwel op sterkte;
- een nieuwe ruime luchtkooi is geplaatst;
- lokale personeelsleden hebben twee weken opleiding gevolgd en twee weken stage gelopen in Nederland.

Pointe Blanche gevangenis en huis van bewaring

De belangrijkste algemene bevindingen over wat er sinds mei 2009 nog niet is gerealiseerd:

- de personele bezetting is voor wat betreft staffuncties en middenkader nog steeds problematisch;
- continuïteit in projecten als EDUCAT en de entrepreneur training wordt niet gerealiseerd.

De belangrijkste bevindingen over wat er sinds mei 2009 inmiddels wel is gerealiseerd:

- er is een jeugdafdeling in gebruik genomen met een redelijk niveau van (onderwijs) activiteiten;
- er wordt nog immer nauwgezet de hand gehouden aan een opnamestop bij volledige benutting van de capaciteit;
- werving van executief personeel blijkt realiseerbaar.

APPENDIX I

Lijst van geïnterviewde personen

Curaçao

mr. F.M. d.l.S. Goedgedrag (Gouverneur van de Nederlandse Antillen)

mw. M. Jacoba (minister van Justitie)
mw. drs. Theodora-Brewster (plv. directeur Justitiële Zaken)
mr. R. Antonius (directeur Justitiële Zaken)
mw. N. Winklaar (projectleider Preventie en Jeugdbescherming PVNA)

G. Rodriguez (hoofdinspecteur politie Curaçao)

R. Ricardo (directeur Bon Futuro)
A. Kragten (advisor gevaniswezen NA)
T. Golstein (advisor gevaniswezen NA)
A. de Vreugd (advisor gevaniswezen NA)
mw. Dr. M.C. Moses (inrichtingsarts)

Sint Maarten

mw. M. de Weever-Dacuòa Lopez (wnd. Gezaghebber Sint Maarten)
mr. R.G. van de Pol (juridisch adviseur Kabinet van de Gezaghebber van Sint Maarten)
mw. Mr. Y.M.G. Kilsdonk (juridisch adviseur Kabinet van de Gezaghebber van Sint Maarten)

mr. H. Mos (hoofdofficier van justitie)
dhr. Francisca (wnd. Korpschef van politie Sint Maarten)

R.C. Ricardo (directeur Pointe Blanche gevangenis)

Sint Eustatius

H.C.I. Gittens (Gezaghebber Sint Eustatius)
Q. Rogers (inspecteur van politie)

Saba

J. Johnson (Gezaghebber van Saba)
W. A. Thode (teamleider van politie)

Bonaire

L.A. van der Meulen (manager Project Verantwoorde Detentie BES-eilanden)
P. Bakker (directeur h.v.b. Bonaire)
R. van Veen (afdelingshoofd h.v.b. Bonaire)

APPENDIX II

Lijst van bezochte plaatsen van detentie

Politiecellencomplexen:

Curaçao:	Barber, Rio Canario en Bon Futuro (Blok 1)
Sint Maarten:	Philipsburg
Bonaire:	Kralendijk
Sint Eustatius:	Oranjestad
Saba:	The Bottom

Vreemdelingendetentie:

Curaçao:	Illegalen barakken

Penitentiaire inrichtingen:

Curaçao:	Bon Futuro
St. Maarten:	Point Blanche
Bonaire:	huis van bewaring Bonaire